№. 61. ЧЕТВЕРГЪ 6 Іюня. 6 Czerwca. CZWARTEK №. 61.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie . rs 10; Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie . — 5; Z przesyłką. — 6.
Kwartalna: W Wilnie . — 3; Z przesyłką. — 3 k. 50. Miesięczna . — 1.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 3 іюня.

ВСЕПОДДАННѢЙШІЯ ПИСЬМА.

Отъ старообрядцевъ города Друи, виленской губерніи.

„Августѣйшій МОНАРХЪ,

„Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ!

„Смуты возникли и въ предѣлахъ нашихъ. Возмутители стараются нарушить спокойствіе нашего края и нанести ему несчастіе, желая отторгнуть насъ отъ прародительскаго нашего отечества, въ надеждѣ на сочувствіе злымъ своимъ ухищреніямъ въ нашемъ русскомъ обществѣ; но они ошиблись! Мы видимъ торжество крестьянъ и мирныхъ гражданъ, радуемся о реформахъ нашего роднаго отечества. Мы, русскіе обитатели сего края, чужды были польскаго мятежа въ 1830 году, и нынѣ съ горестію зримъ на злоумышленниковъ нашего отечества. Намъ слышенъ голосъ родной нашей матери Россіи, которая всегда соболѣзнуетъ о чадахъ своихъ.

„Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ!

„Можно сказать, приложивъ руку къ сердцу, что мы всегда были готовы, и теперь готовы, принять живѣйшее участіе для возстановленія общественнаго спокойствія нашего дорогаго отечества. Въ рядахъ христолюбиваго воинства наши родные проливаютъ кровь свою за насъ; мы съ сокрушеннымъ сердцемъ преклоняемъ колѣна и молимъ Всевышняго Творца, да подастъ крѣпость Царю нашему, и покоритъ враги наша подножію его. Да возвеличится держава твоя о спасеніи нашемъ.

„Повергаемъ къ стопамъ ВАШЕГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданническія чувства наши."

(Слѣдуютъ подписи).

Отъ старообрядцевъ Виленской губерніи свенцянскаго уѣзда.

„Всемилостивѣйшій Государь Императоръ

„Александръ Николаевичъ!

„Поляки возбуждаютъ мятежъ противъ Тебя, нашъ Отецъ; но пусть хоть всѣ заморскія земли помогаютъ имъ, ничего они не могутъ сдѣлать нашей Россіи, и Ты, Дорогой нашъ Императоръ, не печалься этимъ, — мы, мужички, любимъ Тебя, и всегда и на вѣки Твои вѣрноподданные. Скажи намъ Твое Царское слово— и мы отъ мала до велика станемъ на защиту и готовы пролить кровь до послѣдней капли, за нашу благословленную Россію. Вѣрь, нашъ Самодержавный Государь, вѣрноподданѣйшимъ нашимъ чувствамъ,—въ жилахъ нашихъ течетъ Русская кровь!"

(Слѣдуютъ подписи). (Голосъ)

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКОЕ ИЗВѢСТІЕ.

Кейданскій отрядъ, изъ 2-хъ ротъ копорскаго полка и 2-хъ взводовъ атаманцевъ, подъ начальствомъ полковника Курнакова, разбилъ, близъ деревни Бобянъ, шайку ксендза Нарвайша. У мятежниковъ убито и ранено 50 человѣкъ; въ плѣнъ взятъ одинъ; войсками отбито 11 ружей, боевые припасы и обозъ. У насъ тяжело раненъ урядникъ атаманскаго полка.

Полковникъ Гессельбергъ, съ двумя ротами ревельскаго и смоленскаго полковъ и 15 казаками, въ болотахъ кобринскаго уѣзда, въ 35 верстахъ отъ Чорнаго Озера, разбилъ и совершенно разсѣялъ шайку Влодека. Потеря мятежниковъ весьма значительна; у насъ двое раненыхъ.

Въ слонимскомъ уѣздѣ, въ 12-ти верстахъ отъ м. Маловидъ, настигнута и разсѣяна шайка Лукашевича, въ 450 человѣкъ, отрядомъ изъ 2 ротъ ревельскаго полка и роты 3-го стрѣлковаго батальйона, подъ начальствомъ маіора Скоробогатова. У мятежниковъ много убитыхъ и раненыхъ; въ отрядѣ потерь не было. (Рус. Инв.)

Изъ Волыни.— Толпа вооруженныхъ польскихъ мятежниковъ послѣ разбитія подъ Мирополемъ, проходя 1 мая чрезъ с. Новоселицу (новоградволынскаго уѣзда), въ тамошнемъ волостномъ правленіи сожгла „Положеніе 19 февраля", отобрала отъ волостнаго старшины и сельскихъ старостъ знаки, связала волостнаго писаря и взяла его съ собой, вручила временно-обязаннымъ крестьянамъ золотую грамату, представленную сельскимъ старшиной становому приставу.

Того же 1-го мая, прибывъ въ м. Полонное и вошедши въ волостное правленіе, отбила шкафъ съ дѣлами, сожгла хранившіяся въ немъ уставныя граматы всѣхъ сельскихъ обществъ Полонной волости, уничтожила всю переписку, изломала столъ присутственный и всю мебель.

Мая 11-го, шайка подъ предводительствомъ Ружицкаго, разбитая за Полоннымъ и ушедшая къ подольской губерніи, на обратномъ пути изъ оной вошла въ с. Стетковцы (житомирскаго уѣзда), бросилась искать волостнаго старшину и другихъ сельскихъ начальниковъ, желая отомстить имъ за преданіе въ руки правительства подобныхъ же бродягъ и съ цѣлію завладѣть волостною кассою, схватила жену старшины, допрошивая ее: гдѣ находится мужъ ея и деньги, и, угрожая ей пытками, связала ее и повела къ своему табору, откуда она уже возвратилась на другой день, разграбила волостное правленіе, изорвала всѣ бумаги и дѣла. Затѣмъ шайка эта выступила изъ Стетковцы, и ночевала въ полѣ между этимъ селеніемъ и Авратиномъ. Въ воскресенье, 12-го мая, опять вошла въ Стетковцы, пировала въ домахъ тамошнихъ помѣщиковъ и шляхты, оставаясь цѣлый день, а къ вечеру двинулась подъ Малый Браталобъ. Конные расположились налѣво отъ Авратина, а пѣшіе—за Браталовымъ. Въ с. Киріевкѣ связала сельскаго старосту и держала его сутки. Помѣщикъ с. Авратина—Мязевскій, съ нѣкоторыми другими, того же 12-го мая, былъ на обѣдѣ въ своемъ домѣ, ходилъ и ѣздилъ по своему селу и приказывалъ, на завтра, т. е. на 13-е мая, чтобы, при вступленіи на его маіонтокъ всѣхъ этихъ мятежниковъ, крестьяне встрѣтили ихъ съ хлѣбомъ и солью, иначе угрожалъ всѣмъ смертію. Жены помѣщиковъ, обратившихся въ мятежниковъ, Піотровскаго и Барановскаго, жаловались своимъ мужьямъ, что бывшіе ихъ крестьяне не выпускаютъ ихъ никуда изъ домовъ, держа вокругъ караулъ, вооруженные косами.

Мая 14-го эта же шайка бродягъ, въ 8-мь часовъ пополудни, явилась изъ с. Коськова (заславскаго уѣзда) въ с. Лисицы, ограбила почтовую станцію, забравъ 22 почтовыя лошади и сколько успѣла въ полтора часа времени захватить сбруи и повозокъ. Прибывшимъ на подводахъ пѣхотнымъ отрядомъ солдатъ эта шайка настигнута между с. Ляшками и Лисицами. (Волын. Г. В.)

ИЗВѢСТІЯ О ВОЗНИКШИХЪ БЕЗПОРЯДКАХЪ ВЪ ЮГО-ЗАПАДНЫХЪ ГУБЕРНІЯХЪ отъ 18 мая 1863 года.

По полученнымъ свѣдѣніямъ шайка Ружицкаго, прорвавшаяся въ Винницкій уѣздъ, узнавъ о движеніи противъ нея войскъ изъ Винницы и Литина, обратилась назадъ въ Волынскую губернію и показалась опять въ окрестностяхъ Любара, увеличившись присоединившимися къ ней новыми мятежниками, будто бы до 1,500 человѣкъ. Изъ Любара шайка направилась на Лабунь. По послѣднимъ извѣстіямъ, къ этой шайкѣ должны были еще присоединиться мятежники Заславскаго уѣзда, въ числѣ 500 человѣкъ конныхъ, пробиравшіеся лѣсами около м. Грицова, подъ начальствомъ помѣщика, мироваго посредника Гумецкаго.

Вчера получено увѣдомленіе по телеграфу, что изъ преслѣдовавшихъ шайку Ружицкаго войскъ, настигли мятежниковъ близъ с. Лисинцевъ, въ 25-ти верстахъ отъ Староконстантинова, рота Орловскаго пѣхотнаго полка, подъ командою штабсъ-капитана Михно и соединившійся съ ней не большой отрядъ изъ Бердичева (одна рота Кременчугскаго полка и 25-ть казаковъ). Дѣло продолжалось около 3-хъ часовъ весьма упорно. Мятежники были въ числѣ до 1,500 человѣкъ. Не смотря на несоразмѣрность силъ, въ особенности кавалеріи, инсургенты бѣжали, оставивъ на мѣстѣ болѣе 100 убитыхъ, 12 плѣнныхъ, нѣсколько фуръ и 50 лошадей. Мятежники преслѣдуются прибывшими къ концу дѣла изъ Заславля, 150 охотниками Алексопольскаго пѣхотнаго полка и направленными на поддержаніе ихъ двумя свѣжими ротами. Съ нашей стороны, убито: оберъ-офицеръ 1 (Орловскаго пѣхотнаго полка подпоручикъ Ломоносовъ) рядовыхъ 6, козаковъ 2; ранено: рядовыхъ 13, козаковъ 4. Всѣ чины вели себя съ примѣрною храбростію, особенно отличились по донесенію командующаго 9 пѣхотною дивизіею, командиръ роты орловцевъ штабсъ-капитанъ Михно и юнкеръ Конокотинъ.

Отъ 19 мая. Изъ отряда флигель-адъютанта Казнакова получено подробное донесеніе о дѣйствіяхъ, послѣ дѣла подъ Мирополемъ 6 мая. 8-го числа, отрядъ Казнакова изъ Мирополя и козаки изъ Новоградъ-волынска, подъ начальствомъ командира донскаго N. 37 полка, подполковника Янова, соединились въ Хрохинѣ и уничтожили въ 6 верстахъ отъ мѣстечка близъ корчмы Маевки, укрѣпленный лагерь мятежниковъ, устроенный ими въ густомъ болотистомъ лѣсу, и покинутый шайкою при поспѣшномъ отступленіи. Лагерь обнесенъ былъ со всѣхъ сторонъ завалами и состоялъ изъ 27 шалашей, сплетенныхъ изъ хвороста. Изъ лагеря устроено было только два выхода; въ остальныхъ мѣстахъ, онъ, по причинѣ окружающихъ болотъ и густаго лѣса, былъ почти не доступенъ. 9-го числа, прибывъ въ Шепетовку, флигель-адъютантъ Казнаковъ и подполковникъ Яновъ узнали, что шайка болѣе 1.000 человѣкъ, составившаяся изъ остатковъ разбитыхъ подъ Мирополемъ мятежниковъ и другихъ малыхъ шаекъ, расположилась подъ предводительствомъ помѣщика Цѣхонскаго, лагеремъ въ лѣсу, около д. Минковцы.

10-го числа съ разсвѣтомъ, флигель-адъютантъ Казнаковъ, оставивъ весь обозъ на мѣстѣ бивуака между деревнями Каменкою и Цвѣтохою, подъ прикрытіемъ двухъ сотенъ козаковъ, двинулся прямо къ лагерю мятежниковъ; а подполковникъ Яновъ съ полутора сотнями козаковъ—на д. Минковцы, для дѣйствія на путь отступленія мятежниковъ.

Послѣ двухчасоваго хода скрытно лѣсомъ, Казнаковъ подошелъ въ лагерю мятежниковъ и разсыпавъ полувзводъ отъ 3-й стрѣлковой роты, продолжалъ наступленіе. Когда цѣпь подошла къ пикетамъ мятежниковъ, въ лагерѣ послышалась тревога. Пользуясь замѣшательствомъ, Казнаковъ, не теряя времени на перестрѣлку, двинулъ 3-ю роту въ атаку лагеря съ фланга. Мятежники прикрываясь повозками своего обоза, открыли сильную пальбу, и пробовали даже перейти въ наступленіе, надѣясь на превосходство силъ. Упорный бой продолжался болѣе $1\frac{1}{2}$ часа. Не смотря на стойкость, съ которою защищались мятежники, мѣткій огонь нашихъ стрѣлковъ и мужественныя ихъ атаки выбили изъ лагеря мятежниковъ, которые бросились во

TREŚĆ

Część Urzędowa.

St.-Petersburg 3 czerwca.

NAJPODDANNIEJSZE LISTY.

Od starobradców miasta Drui gubernji wileńskiéj.

„Najjaśniejszy MONARCHO!

„Najmiłościwszy CESARZU!

„Nieporządki poczęły się i w naszych granicach. Podżegacze usiłują naruszyć spokój naszego kraju i przyczynić mu nieszczęście, chcąc oderwać nas od praojcowskiéj naszéj ojczyzny, w nadziei na współczucie ku złym swoim podstępom w naszém rossyjskiém społeczeństwie; lecz oni się omylili. My widzimy tryumf włościan i spokojnych mieszkańców, cieszymy się z reform drogiéj naszéj rodzinnéj ojczyzny. My, rossyjscy mieszkańcy tego kraju, obcy byliśmy powstaniu 1830 roku i dziś ze smutkiem spozieramy na nieprzyjaciół ojczyzny naszéj. My słyszymy głos rodzinnéj matki naszéj Rossji, która zawsze lituje się nad dziećmi swemi.

„Najmiłościwszy CESARZU!

„Można powiedzieć położywszy rękę na sercu, iż my zawsze byliśmy gotowi, i teraz gotowi jesteśmy przyjąć jak najżywszy udział do przywrócenia spokoju powszechnego w naszéj drogiéj ojczyźnie. W szeregach miłujących Chrystusa żołnierzy nasi rodacy przelewają krew swoją za nas; my ze skruszoném sercem chylimy kolana i błagamy Najwyższego Stwórcę, aby dał siły Cesarzowi naszemu i uchylił wrogów do stóp jego. Oby wzmogło się mocarstwo Twoje ku zbawieniu naszemu.

„Składamy u stóp WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI wiernopoddańcze uczucia nasze."

(Następują podpisy).

Od staroobradców gubernji wileńskiéj powiatu święciańskiego.

„Najmiłościwszy Cesarzu

„Aleksandrze Mikołajewiczu!

„Polacy podbudzają powstanie przeciwko Tobie, nasz Ojcze; lecz niechaj choć wszystkie zamorskie ziemie im pomagają, nic jednak nie mogą oni zrobić naszéj Rossji, i Ty drogi nasz Cesarzu, nie smuć się tém, — my chłopki, kochamy Ciebie i zawsze i na wieki Twoi wiernopoddani. Rzeknij nam Twoje słowo Cesarskie, a od małego do wielkiego staniemy na obronę i gotowi jesteśmy przelać krew do ostatniéj kropli za naszą błogosławioną Rossję. Wierz nasz samowładny Cesarzu, najpoddanniejszym naszym uczuciom,— w żyłach naszych płynie Rossyjska krew!"

(Następują podpisy).

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Kiejdański oddział z 2 rot koporskiego pułku i 2 plutonów atamańców pod dowództwem pułkownika Kurnakowa rozbił koło wsi Bobian bandę księdza Narwojsza. U powstańców zabito i raniono 50 ludzi, w niewolę wzięty 1; wojsko zabrało 11 karabinów, zapasy wojenne i obóz. W wojsku ranny ciężko uriadnik pułku atamańskiego.

Pułkownik Hesselberg z 2 rotami rewelskiego i smoleńskiego pułków i 15 kozakami, w błotach powiatu kobryńskiego o 35 wiorst od Jeziora Czarnego, rozbił i rozpędził bandę Włodka. Strata powstańców bardzo wielka; w wojsku rannych 2.

W powiecie słonimskim o 12 wiorst od Małowid napadnięto i rozbito bandę Łukaszewicza z 450 ludzi złożoną, przez oddział z 2 rot rewelskiego pułku i roty 3 bataljonu strzelców pod dowództwem Skorobohatowa. U powstańców wielu zabitych i rannych, w oddziale straty żadnéj. (Inw. ross.)

— Z Wołynia. Tłum uzbrojonych powstańców po rozbiciu pod Miropolem, przechodząc 1 maja przez w. Nowosielice (ptu nowogrod-wołyńskiego) w tamecznym zarządzie gminowym spalił „Ustawę 19 lutego", odebrał od starszyn znaki, związał pisarza i zabrał go z sobą, wręczył włościanom złoty list, jakowy został przez starszynę przedstawiony assesorowi stanowemu.

1 maja przybywszy też do m. Polonne i wszedłszy do zarządu gminowego odbili szafę z aktami, spalili listy nadawcze całéj gminy, zniszczyli całą korespondencję, połamali stół i meble.

11 maja banda pod dowództwem Rużyckiego, która była rozbita za Polonném i przeszła do gubernji podolskiéj, powracając stamtąd weszła do wsi Stetkowce (pttu żytomirskiego) i poczęła szukać starszyny oraz innych urzędników wiejskich, chcąc się zemścić nad nimi za oddanie w ręce rządu podobnych im włóczęgów i w celu zabrania kassy gminowéj, chwycili żonę starszyny, pytając gdzie jest jéj mąż i pieniądze, i grożąc jéj torturami, związaną uprowadzili do swego taboru, skąd już wróciła nazajutrz, zrabowali zarząd gminowy, podarli papiery i akta. Następnie banda ta wyszła stamtąd i nocowała na polu między Stetkowcami i Awratynem. W niedzielę 12 maja, znowu przyszła do Stetkowiec, ucztowała w domach obywateli szlachty i zostawszy tam przez cały dzień wieczorem ruszyła pod Mały-Bratałob. Jazda rozlokowała się na lewo od Awratyna, a piesi—za Bratałobem. W Kirejewce związali starostę wiejskiego i trzymali go przez całą dobę. Obywatel z Awratyna Miazewski z innymi, tegoż 12 maja był na obiedzie w domu, chodził i jeździł po swéj wiosce i rozkazał, aby nazajutrz przy wejściu tych powstańców do jego majątku, włościanie ich spotkali z chlebem i solą, a inaczéj groził wszystkim śmiercią. Żony obywateli, którzy poszli do powstania, jako to Piotrowskiego i Baranowskiego, skarżyły się swym mężom, iż byli ich włościanie niepuszczają ich nigdzie z domu, trzymając na około straż uzbrojoną w kosy.

14 maja taż sama banda o 8 godzinie po południu ukazała się ze wsi Kośkowa (ptu zasławskiego) w Lisińcach, zrabowała stację pocztową, zabrawszy 22 konie pocztowe i ile się dało w przeciągu półtory godziny uprzęży i bryczek. Przybyły na podwodach pieszy oddział żołnierzy napadł tę bandę między wsią Laszki i Lisińce. (Wołyn. gub. wiad.)

WIADOMOŚCI O NIEPORZĄDKACH W GUBERNJACH POŁUDNIOWO-ZACHODNICH z d. 18 MAJA 1863 ROKU.

Banda Rużyckiego, która przemknęła do powiatu winnickiego, dowiedziawszy się, iż przeciw niéj posłano wojsko, powróciła do gubernji wołyńskiéj i ukazała się w okolicach Lubaru i zwiększyła się do 1,500 ludzi. Z Lubaru poszła na Łabuń. Do niéj miały jeszcze się przyłączyć bandy zasławskiego powiatu w liczbie 500 konnych, którzy przechodzili koło m. Hrycowa pod dowództwem obywatela pośrednika Humeckiego.

Wczoraj telegrafem zawiadomiono, iż rota orłowskiego półku pod dowództwem sztabs-kapitana Michno napadła powstańców o 25 wiorst od wsi Lisińce; do téj roty dołączyła się jeszcze jedna rota i 25 kozaków. Utarczka trwała przez trzy godziny. Powstańców było około 1500. Przy takiéj nierówności sił, jednak powstańcy musieli pierzchnąć, zostawiwszy na placu 100 trupów, 12 jeńców, kilka fur i 50 koni. 150 ochotników aleksopolskiego półku i jeszcze dwie inne roty wojska ścigają ich daléj. W wojsku zabito: podporucznika Łomonosowa, 6 żołnierzy, 2 kozaków; raniono 13 żołnierzy, 4 kozaków. Wojsko biło się z wzorową walecznością, a szczególnie odznaczyli się sztabs-kap. Michno i junkier Konokotin.

Dnia 19 maja. Z oddziału fligel-adjutanta Kaznakowa otrzymano doniesienie o rozprawie pod Miropolem d. 6 maja. Dnia 8-go, oddział z Miropola i kozacy z Nowogrodu-Wołyńskiego pod dowództwem podpółkownika Janowa, połączyli się w Chrochinie i znieśli obóz powstańców koło karczmy Majówki. Obóz ten był okopany i miał 27 namiotów z chróstu. Oprócz dwóch wyjść obóz był prawie niedostępny z powodu błot i lasu. Dnia 9-go, przybywszy do Szepietówki, fligel-adjutant Kaznakow i podpółkownik Janow, dowiedzieli się, iż z górą 1000 powstańców z partji miropolskiéj i innych, pod dowództwem obywatela Ciechońskiego okazują się w lesie koło Mińkowców.

Dnia 10, fligel-adjutant Kaznakow, zostawiwszy obóz między Kamionką i Cwietochą przy 2 secinach kozaków, ruszył na powstańców; a podpółkownik Janow ze 150 kozakami udał się na Mińkowce dla przeszkodzenia cofaniu się powstańców.

We dwie godziny, Kaznakow podszedł do obozu powstańców i rozsypawszy pół plutonu strzelców 3-éj roty, począł attakować. Zrobiwszy w ten sposób popłoch u nieprzyjaciela, Kaznakow nie tracąc czasu na strzelanie, zaatkował z 3-cią rotą z lewego skrzydła; powstańcy z po za wozów swych dali ognia i chcieli nawet attakować, licząc na większość sił. Po półtoragodzinnéj bitwie, celni i waleczni strzelcy wyparli powstańców, którzy pierzchnęli w rozmaite strony. Cały obóz, broń i produkta stały się zdobyczą wojska. Spieszeni kozacy przez 2 godziny razili uciekających powstańców. W gęstym i przerzniętym wąwozami lesie niepodobna było obliczyć ściśle straty nieprzyjaciela; jednakże w obozie naliczono 78 trupów. Reszta odszukuje się w lesie. Jeńców wzięto 56,

всѣ стороны по лѣсамъ. Добычею отряда остался весь обозъ мятежниковъ, много оружія и припасовъ. Во время бѣгства инсургентовъ, они 2 часа были поражаемы выстрѣлами спѣшенныхъ казаковъ, которыхъ подполковникъ Яновъ разсыпалъ по опушкѣ лѣса, такъ какъ было невозможно преслѣдовать бѣглецовъ кавалеріею въ такомъ густомъ лѣсу. По густотѣ лѣса и по причинѣ весьма пересѣченной оврагами мѣстности, нельзя было опредѣлить вѣрную цифру потери со стороны мятежниковъ; въ лагерѣ, на мѣстѣ боя, найдено 78 тѣлъ.— Остальные отыскиваются въ лѣсу. Въ плѣнъ взято 56 въ томъ числѣ 3 раненыхъ. Крестьяне ловятъ бѣгущихъ. Въ числѣ убитыхъ: предводитель Цѣховскій и 3 ксендза. Съ нашей стороны 11 (10 стрѣлковъ и 1 казакъ); ранено 17, (16 стрѣлковъ и 1 казакъ).

Флигель адъютантъ Казнаковъ свидѣтельствуетъ о мужествѣ и примѣрной храбрости всѣхъ офицеровъ и нижнихъ чиновъ, которые, не смотря на сильный ружейный и штуцерный огонь, рвались впередъ. Лекарь 8 стрѣлковаго баталіона Сейнгановскій все время подъ пулями производилъ перевязки раненнымъ.

Отрядъ флигель адъютанта Казнакова направленъ начальникомъ Волынской губерніи на преслѣдованіе шайки Ружицкаго; для поддержанія его отряда посланы изъ ближайшихъ окрестностей другія войска; а $1\frac{1}{2}$ сотни донскаго N. 37 полка съ подполковникомъ Яновымъ возвратились въ Новоградъ Волынскъ.

По телеграфу отъ начальника Волынской губерніи получены извѣстія о пробравшихся изъ Галиціи шайкахъ мятежниковъ въ Кременецкій и Староконстантиновскій уѣзды, въ числѣ какъ полагаютъ до 2,000 человѣкъ. Посланы отряды для открытія и преслѣдованія шаекъ.

Мятежники, подъ предводительствомъ Ружицкаго, укрылись въ Шкаровскомъ лѣсу, не далеко отъ м. Грицова.

По всему вѣроятію, эта шайка намѣревается соединиться съ мятежниками изъ Галиціи.

Въ Житомирскомъ уѣздѣ показалась новая шайка, около 500 человѣкъ между Любаромъ и Краснополемъ. Изъ Житомира, Бердичева и Староконстантинова командированы войска для преслѣдованія.

Отъ 20 мая 1863 года. Изъ Острогскаго уѣзда получено донесеніе.

Начальникъ полиціи, получивъ 12 мая, въ 10 часовъ вечера свѣдѣніе, что близь с. Плужно показалась шайка мятежниковъ, числомъ до 100 человѣкъ, вооруженныхъ ружьями, косами и пиками, сдѣлалъ совѣщаніе съ Командиромъ 12-й роты Орловскаго пѣхотнаго генералъ-фельдмаршала князя Варшавскаго графа Паскевича Эриванскаго полка штабсъ-капитаномъ Чупруновскимъ, который немедленно приготовилъ роту къ выступленію. Въ 11-ть часовъ ночи рота, въ сопровожденіи начальника уѣздной полиціи Нехаева и городоваго надзирателя Шидловскаго, двинулась въ с. Плужно, отстоящее отъ г. Острога въ 20-ти верстахъ. Собравъ свѣдѣнія о направленіи, принятомъ мятежниками, штабсъ-капитанъ Чупруновскій пошелъ за ними къ с. Мякоты и далѣе въ Секиржицы. Здѣсь получено было свѣдѣніе, что шайка укрылась въ лѣсу къ сѣверу отъ с. Мякоты. Отрядъ тотчасъ же на подводахъ направился назадъ къ Мякотамъ и 13-го числа узналъ, что мятежники расположились лагеремъ на островкѣ окруженномъ частію весьма топкимъ болотомъ, частію же рѣчкою поросшею тростникомъ. Вся сторона отъ лѣса, въ которомъ оставался отрядъ, представляла самое топкое мѣсто. Подпоручикъ Ежовскій, не смотря на опасность переправы, вызвался съ 20 охотниками перейти болотистую рѣчку. Охотники ползкомъ начали переходить переправу по перекинутымъ жердямъ. Вмѣстѣ съ ними пошли также 5-ть крестьянъ; инсургенты, замѣтя переправляющихся, открыли сильный огонь, но подпоручикъ Ежовскій, успѣвъ уже перейти на островокъ, взялъ ружье у бывшаго около него рядоваго и первымъ выстрѣломъ убилъ цѣлившагося въ него инсургента. Затѣмъ, бросившись съ охотниками на ура, занялъ мятежническій лагерь. Остальная часть роты съ штабсъ капитаномъ Чупруновскимъ тотчасъ же вступила вслѣдъ за ними на островокъ, и въ лагерѣ завязался упорный бой. Поражаемые нашими выстрѣлами, инсургенты однако не сдавались и отвѣчали сильною пальбою. Смѣлый натискъ 12-й роты заставилъ ихъ наконецъ обратиться въ бѣгство и инсургенты въ безпорядкѣ, по одиначкѣ, бросались въ болото, за которымъ начинается большой прудъ, принадлежащій с. Дерткѣ. Большая часть мятежниковъ, въ виду отряда, утонула въ болотѣ. Одинъ изъ бывшихъ въ бою и спасшійся бѣгствомъ задержанъ крестьянами с. Дертки, Убитыхъ въ лагерѣ инсургентовъ найдено 22. Добычею орловцамъ досталось множество ружей двуствольныхъ, и одноствольныхъ, три англійскихъ штуцера, нѣсколько сабель и до 25 штукъ косъ и пикъ. Съ нашей стороны убиты 1 унтеръ-офицеръ и 4 рядовыхъ, 1 рядовой легко раненъ, а подпоручикъ Ежовскій контуженъ въ правую руку выше локтя. Не смотря на полученную контузію, подпоручикъ Ежовскій до конца боя оставался на мѣстѣ и воодушевлялъ нижнихъ чиновъ. По показанію задержаннаго крестьянами мятежника, предводителемъ шайки былъ уроженецъ Радомской губерніи Леонъ Гримбаумъ, убитый въ самомъ началѣ боя подпоручикомъ Ежовскимъ; на убитомъ найденъ и паспортъ, выданный исправляющимъ должность главнаго директора правительственной коммисіи Царства Польскаго отъ $^{14}/_{26}$ сентября 1862 года за N 1060. Помощникомъ Гримбаума былъ капитанъ русской службы Любинецкій, который, по показанію того же плѣннаго инсургента, убитъ.

Изъ Подольской губерніи получено извѣстіе, что мятежныя шайки произвели безпорядки въ Летичевскомъ уѣздѣ.

О преслѣдованіи шайки Ружицкаго и вошедшихъ будтобы изъ Галиціи мятежниковъ свѣдѣній не получено.

Начальникъ Волынской губерніи, телеграфическою депешею отъ 20 мая, сообщилъ полученное имъ свѣдѣніе, что принятыя за вторгнувшихся изъ Галиціи инсургентовъ шайки, были разсѣявшіеся остатки скопища мятежниковъ подъ предводительствомъ Ружицкаго, шайка котораго, преслѣдуемая съ разныхъ сторонъ, раздѣлилась на нѣсколько частей, спасавшихся со всевозможною поспѣшностію къ границамъ Галиціи.

Самъ Ружицкій бѣжалъ. Часть его шайки перешла 16-го мая въ Галицію, близъ с. Щастновки, на Пальчинецкомъ посту, захвативъ двухъ пограничныхъ стражниковъ; послѣ чего одни, потерявъ начальника, разбѣжались, другіе въ числѣ 350 человѣкъ, были обезоружены австрійцами. (Кіев. Тел.)

О порядкѣ замѣщенія должностей уѣздныхъ предводителей дворянства.

Въ циркулярѣ г. министра внутреннихъ дѣлъ отъ 1-го мин. февраля за N. 12, о порядкѣ замѣщенія должностей уѣздныхъ предводителей дворянства, изображено: въ циркулярѣ министерства отъ 25 февраля 1861 г. за N. 7, объявлено Высочайше утвержденное 18 того же мѣсяца положеніе главнаго комитета по крестьянскому дѣлу о томъ, чтобы открывшіяся уже и могущія открыться въ теченіи 1861 и 1862 г. вакансіи уѣздныхъ предводителей замѣщать во всякомъ случаѣ по выбору дворянства, съ тѣмъ, чтобы выборы производились въ уѣздномъ городѣ, подъ руководствомъ уѣзднаго судьи и съ утвержденія начальника губерніи, хотя бы до общей балотировки оставалось менѣе года; при чемъ предоставить дворянству, или избрать предводителя только до общихъ выборовъ, или вмѣстѣ съ тѣмъ и на слѣдующее трехлѣтіе. Г. министръ внутреннихъ дѣлъ, имѣя въ виду, что срокъ дѣйствія изъясненнаго Высочайшаго повелѣнія уже окончился, и что въ будущемъ представляются тѣ же неудобства въ предоставленіи уѣздному судьѣ, на основаніи закона ст. 234 т. III уст. о выб., исправлять должность уѣзднаго предводителя, съ которою въ настоящее время соединены важныя занятія по предсѣдательству въ мировыхъ съѣздахъ,—входилъ съ представленіемъ въ главный комитетъ по крестьянскому дѣлу объ испрошеніи Высочайшаго соизволенія на продолженіе вышеизъясненнаго порядка замѣщенія должностей уѣздныхъ предводителей, впредь до усмотрѣнія. Нынѣ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія объявилъ, что въ 24 день мин. января воспослѣдовало Высочайшее соизволеніе на приведеніе въ дѣйствіе вышеизъясненнаго представленія г. министра внутреннихъ дѣлъ. (Вил. Г. В.)

— Циркуляръ г. министра финансовъ казеннымъ палатамъ, отъ 24 мая 1863 г. за N. 864, объ исключеніи изъ оклада дворовыхъ людей.

Одна изъ казенныхъ палатъ возбудила вопросъ: съ которой половины 1863 г. слѣдуетъ исключить изъ оклада дворовыхъ людей, по случаю прекращенія 19 февраля 1863 г. обязательныхъ отношеній ихъ къ владѣльцамъ.

На точномъ основаніи ст. 19 пол. о дворовыхъ людяхъ исправный платежъ податей и денежныхъ повинностей за дворовыхъ людей, до прекращенія ихъ обязательныхъ отношеній, лежалъ на владѣльцахъ. По мѣрѣ увольненія дворовыхъ людей, владѣльцы, съ перваго за тѣмъ полугодія, освобождались отъ платежа за нихъ податей и другихъ денежныхъ повинностей, по истеченіи же двухлѣтняго срока со дня утвержденія означеннаго положенія, на основаніи 32 § онаго, пользуются сими льготами тѣ изъ дворовыхъ людей, кои будутъ приписаны къ сельскимъ обществамъ или къ волостямъ въ теченіе еще 6 лѣтъ, а тѣ, которые припишутся къ городскимъ обществамъ—въ теченіе еще 2-хъ лѣтъ.

На семъ основаніи и согласно съ заключеніемъ министерства внутреннихъ дѣлъ даю знать казеннымъ палатамъ, что за прекращеніемъ 19 февраля текущаго года обязательныхъ отношеній дворовыхъ людей, къ бывшимъ ихъ помѣщикамъ, послѣдніе должны быть освобождены со второй половины 1863 года отъ платежа казенныхъ податей и повинностей за дворовыхъ людей, которыхъ съ того же времени слѣдуетъ исключить изъ оклада до окончанія льготы.

Подписалъ: министръ финансовъ, статсъ-секретарь *Рейтернъ.*

О прекращеніи изданія журнала „Время.“ По всеподданнѣйшему докладу министра внутреннихъ дѣлъ о помѣщеніи въ N. IV журнала „ВРЕМЯ„ статьи, подъ заглавіемъ *„Роковой вопросъ“*, направленной прямо на перекоръ всѣмъ патріотическимъ чувствамъ и заявленіямъ, вызваннымъ нынѣшними обстоятельствами, а съ тѣмъ вмѣстѣ и всѣмъ дѣйствіямъ правительства, до нихъ относящимся, Высочайше повелѣно 24-го мая: прекратить изданіе журнала *„Время.“* (Сѣв. Поч.)

---

w téj liczbie 3 rannych. Włościanie chwytają uciekających. W liczbie zabitych znajduje się dowódca Ciechoński i 3 księży. W wojsku zabitych 11 (10 strzelców i 1 kozak), rannych 17 (16 strzelców i 1 kozak).

Fligel-adjutant Kaznakow zaświadcza o przykładnéj waleczności wszystkich oficerów i żołnierzy, którzy nieuważając na silny ogień karabinowy i sztucerowy rwali się naprzód. Lekarz Sejnganowski cały czas pod kulami opatrywał rany.

Oddział flig. adj. Kaznakowa wysłany został dla ścigania bandy Rużyckiego, dla podtrzymania go posłano też wojsko z drugich punktów a $1\frac{1}{2}$ seciny kozaków N. 37 pułku z podpułk. Janowym powróciły do Nowogrod-Wołyńska.

Naczelnik gub. wołyńskiéj telegrafem zawiadomił o przejściu z Galicji powstańców do krzemienieckiego i starokonstantynowskiego powiatów w liczbie do 2000. Przeciw nim posłano wojska.

Rużycki ze swymi ludźmi skrył się w lesie szkarowskim nie daleko od m. Hrycowa.

Zdaje się, że on ma zamiar połączyć się z bandami, któře przeszły z Galicji.

W pow. żytomirskim pokazało się znowu 500 powstańców między Lubarem i Krasnopolem. Z Żytomirza, Berdyczowa i Starokonstantynowa posłane wojska dla ścigania.

Z dnia 20 maja 1863 r.

Z pttu. ostrogskiego donoszą: 12-go maja o 10-éj wieczorem naczelnik policji, dowiedziawszy się o uzbrojonéj bandzie ze 100 ludzi znajdującéj się pod Płużnem, naradził się ze sztabs kapitanem Czuprynowskim, który natychmiast przygotował swoją rotę do wystąpienia. W nocy o 11 éj godz. taż rota z naczelnikiem policji Niechajewem i dozórcą miasta Szydłowskim ruszyła do Płużna o 20 wiorst od Ostroga. Zebrawszy wiadomości o powstańcach Czuprynowski ruszył na Miakoty i Siekierzyńce. Ponieważ powstańcy byli koło Miakoty, przeto oddział na podwodach udał się za nimi na powrót, i 13-go dowiedział się, iż oni znajdują się na wysepce otoczonéj grzęzawiskami i rzeczułką porośniętą sitowiem. Podporucznik Jeżowski, niezważając na niebespieczeństwo, odważył się z 20 ochotnikami przejść błotnistą rzeczułkę. Ochotnicy pełzkiem przebyli po żerdziach, i wzięli jeszcze z sobą 5 włościan. Powstańcy, zobaczywszy to, rospoczęli silny ogień lecz podpor. Jeżowski przeszedłszy już na wysepkę chwycił karabin od stojącego obok żołnierza i zabił mierzącego do siebie powstańca. Następnie z ochotnikami z krzykiem ura! zajął oboz. Druga część roty ze szt. k. Czuprynowskim natychmiast też przeszła na wysepkę i w obozie poczęła się zawzięta utarczka. Rażeni wystrzałami wojska, jednak nie poddawali się i odpowiedzieli silném strzelaniem. Śmiałe natarcie 12-éj roty zmusiło ich do ucieczki w nieładzie, tak, iż pojedyńczo rzucali się do błota, za którém był staw należący do wsi Dertki. Wielka część powstańców w obec oddziału utonęła w błocie. Jeden z nich uciekający został zatrzymany przez włościan w. Dertki. Zabitych w obozie znaleziono powstańców 22. Wojsko zabrało wiele dubeltówek i pojedynek i 3 angielskich sztucerów, kilka szabel, kos i pik. W wojsku zabity 1 podoficer i 4 żołnierzy, 1 żołnierz lekko ranny, a podpor. Jeżowski kontuzjowany w prawą rękę wyżéj łokcia, mimo to zostawał we froncie przez cały czas bitwy i dodawał ducha żołnierzom. Podług wyznania jeńca, dowódcą bandy był Leon Grimbaum, zabity z samego początku przez Jeżowskiego. Przy zabitym znaleziono pasport wydany przez p: ob. dyrektora głównego kommisji rządowéj Królestwa Polskiego z $^{14}/_{26}$ września 1862 r. N. 1060. Pomocnikiem Grimbauma był kapitan wojsk rossyjskich Lubiniecki, który podług zeznania tegoż jeńca został zabity.

Z gub. podolskiéj donoszą, iż powstańcy zrobili nieporządki w powiecie latyczewskim.

O ściganiu bandy Rużyckiego oraz o przeszłych jakoby partjach z Galicji wiadomości nieotrzymano.

Naczelnik gub. wołyńskiéj z d. 20 maja doniósł, iż rzekome bandy Galicyjskie były to szczątki zbiorowisk rozbitych pod dowództwem Rużyckiego, którzy rozdzieliwszy się uciekając na kilka części przemknęli pośpiesznie ku granicom Galicji.

Sam Rużycki uciekł. Część jego bandy przeszła 16 maja do Galicji koło Szczastnówki, przez palczyniecki most, zabrawszy z sobą 2 strażników nadgranicznych; poczém jedni straciwszy naczelnika uciekli, inni w liczbie 350 zostali rozbrojeni w Austrji. (Tel. Kijow.)

— O kolei mianowania do obowiązków powiatowych marszałków szlachty. W okolniku p. ministra spraw wewnętrznych 1-go lutego N. 12, o mianowaniu do obowiązków powiatowych marszałków szlachty, wyrażono: W okolniku ministerjum z d. 25 lutego 1861 roku N. 7, ogłoszona Najwyżéj zatwierdzona 18 tegoż miesiąca ustawa głównego komitetu włościańskiego o tém, iż zawakowane i mające zawakować w ciągu 1861 i 1862 roku posady marszałków powiatowych, w każdym razie oddawać osobom wybranym od szlachty, z tém, aby wybory odbywały się w powiatowém mieście pod przewodnictwem sędziego powiatu i z zatwierdzenia naczelnika gubernji, chociażby do ogólnego głosowania zostawało mniéj jak półroku; przyczém dozwolić szlachcie, albo wybrać marszałka tylko do wyborów ogólnych, albo też razem już i na następne trzechlecie. P. minister spraw wewnętrznych, zważywszy, iż zakres mocy obowiązującéj rzeczonego Najwyższego rozkazu już upłynął i że w przyszłości przewidują się też same niedogodności przy poruczeniu sędziemu powiatu, na mocy prawa art. 234 T. III ust. o wyb., spełniać obowiązek marszałka powiatu, z którym w obecnym czasie połączone są ważne prace, prezydowania na zjazdach pojednawczych, czynił przełożenie do głównego komitetu włościańskiego o wyjednanie Najwyższego zezwolenia na przedłużenie rzeczonéj kolei mianowania do obowiązków marszałków powiatowych aż do dalszego uznania. Obecnie komitet główny o urządzeniu stanu wiejskiego ogłosił, iż d. 24-go stycznia wyszło Najwyższe zezwolenie na zastosowanie wyżéj wzmiankowanego przełożenia pana ministra spraw wewnętrznych.

— Okolnik p. ministra skarbu do izb skarbowych z 24 maja 1863 r. N 863 o wykreśleniu z list podatkowych ludzi dworskich.

Jedna izba skarbowa wszczęła kwestję: w któréj połowie 1863 r. należy wykreślić z list podatkowych ludzi dworskich z powodu ustania 19 lutego 1863 r. ich stosunków obowiązkowych do właścicieli.

Na zasadzie art. 49 ust. o lud. dwor., akuratna opłata podatków i pieniężnych powinności za ludzi dwornych aż do ustania ich obowiązków, ciężyła na odpowiedzialności dziedziców.

W miarę uwalniania ludzi dwornych, właściciele od pierwszego półrocza, uwalniali się od opłaty za nich podatków i innych poborów i powinności, po ułpywie zaś dwuletniego terminu od zatwierdzenia rzeczonéj ustawy, na mocy 32 § onéj, korzystają z tych ulg ci z ludzi dwornych, którzy będą przypisani do gmin wiejskich lub do włości w ciągu jeszcze lat 6, a ci którzy przypiszą się do gmin miejskich—w ciągu jeszcze dwóch lat.

Na téj zasadzie i zgodnie z decyzją ministerjum spraw wewnętrznych, oznajmuję izbom skarbowym, iż z ustaniem 19 lutego roku bież. obowiązków ludzi dwornych względem byłych dziedziców, ci ostatni powinni być zwolnieni w drugiéj połowie 1863 r. od opłaty podatków skarbowych i powinności za ludzi dwornych, których od tegoż czasu należy wykreślić z list podatkowych przed upływem ulgi.

Podpisał minister skarbu sekretarz stanu **Rejtern.**

— O wzbronieniu wydawania dziennika „WREMIA“. W skutek najpoddanniejszego przełożenia ministra spraw wewnętrznych o zamieszczeniu w N-rze IV dziennika „WREMIA“ artykułu pod tytułem „Fatalna Kwestja“ skierowanego wprost przeciwko wszystkim uczuciom patryotycznym i objawom, spowodowanym przez obecne okoliczności, a razem wszystkim czynnościom rządu do nich się stosującym, Najwyżéj rozkazano 24 maja: zabronić wydawanie dziennika „Wremia“ (Czas).

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 60.)

XXXIX.

W okolicach East-Line jęczał i szumiał wiatr, naginając wierzchołki topoli i kołyszące dęby i wiązy. W tych poświstach wiatru była mięszanina smutku i potęgi. Słońce stopniowo traciło blask i ciepło swoje, a ponure zastępy ciężkich chmur zdawało się, że zaleją równinę. W tym czasie Ryszard zbliżał się do East-Line w ubiorze majtka. Jego czarna broda, czarne wąsy i włosy wiły się w naturalne kędziory; ogromne bakenbardy i błękitny kołnierz bluzy zakrywały w części twarz jego; lakierowana czapka nasunięta na oczy do reszty czyniła go do niepoznania. Zbliżywszy się do east-lińskiego ogrodu, wszedł przez furtkę ostróżnie i zamknął ją na zasuwkę.

Na prawo od ciemnéj alei, pod akacją oczekiwała go Barbara. Rozrzewniające było przywitanie się brata z siostrą. Płakała jak dziecię. Wkrótce przyłączył się do nich Carlisle.

— Trzeba, ażebyś postarał się zobaczyć Lewisona — rzekł Carlisle — i osobiście przekonać się, czy domysły nasze są sprawiedliwe.

— Ale jeżeli Lewison i Torn są jedną i tą samą osobą, co mam wówczas robić?

— W tém cała trudność — odrzekł Carlisle.

— Kto poda zaskarżenie?

— Ma się rozumieć, że ty Ryszardzie.

— Ale jakże mogę to zrobić? Dla czego nie ty Carlislu?

— Mógłbym prześladować zabójcę Galidżona, ale nie uwodziciela mojéj pierwszéj żony. Zostawiam to temu, który powiedział: „Do mnie należy wszelka zapłata!“

— W takim razie na zawsze mogę pożegnać się z nadzieją uniewinnienia się kiedykolwiek.

— Idź do adwokata Bella i Trydmana i uproś ich, ażeby przyjęli na siebie tę sprawę.

— Ależ oni mnie zaraz wydadzą w ręce sędziów!

— Uprzedzę Bella. On zawsze lubił ciebie. Jeżeli mu dowiedziesz swéj niewinności, jeżeli się fakta sprawdzą, to Bell przyjmie na siebie twoją obronę. Trydmanowi nie trzeba nic mówić, może nawet niewiedzieć, że jesteś tutaj.

— Od czegoż mam zacząć?— spytał Ryszard.

— Trzeba, ażebyś się naprzód przekonał o tożsamości Lewisona i Torna.

— W takim razie idę zaraz do hotelu „pod Krukiem“ i przyjdę tu donieść czy domysły o przewrótności tego nikczemnika się sprawdziły. Ponieważ w hotelu „pod Krukiem“ mieszkał jeden z kandydatów, wszyscy więc próżniacy obrali go za miejsce swych schadzek. Koło hotelu zebrał się tłum ciekawych. Między nimi znajdował się Ryszard, podobny był do ulicznych włóczęgów, tak go ubior zmienił.

Z hotelu wyszło dwóch panów. Za ich ukazaniem się zaczęto krzyczeć; „niech żyje Lewison!“ Ryszard wtórował im, ale serce jego silnie biło. Jeden z tych panów był Torn.

— A który z nich Lewison?— zapytał Ryszard sąsiada.

— Czyż nie wiesz? Ten co trzyma w ręku kapelusz i kłania się nam.

Nie było już wątpliwości. Był to Torn, którego on od tak dawna szukał.

— A jak się nazywa jego towarzysz? — z żywością zapytał Ryszard.

— Nazywa się Jack, przyjechał z Londynu.

Wponiedziałek z rana Carlisle był już u Bella, który go szanował i uwielbiał. Carlisle odsyłał do niego klientów, którymi sam nie chciał się zajmować. Pomimo jednostajnych zajęć, między nimi zachodziła wielka różnica. Bell czuł to i najzupełniéj ulegał. Jeden był prawdziwym dżentelmanem, drugi spokojnym prowincjonalnym adwokatem.

— Przyszedłem do pana za interesem— zaczął Carlisle — ala daj mi pan wprzód słowo, że w razie gdybyś niezechciał przyjąć na siebie téj sprawy, zachowasz ją w tajemnicy.

— Dobrze. Ale o cóż rzecz idzie? Zapewne cóś takiego co się nie zgadza z drażliwym charakterem pańskim. Zapewne to jeden z klientów, którego sprawa jest przeciwna przekonaniom pańskim.

— W saméj rzeczy jest to klient, którym nie mogę sam się opiekować, ale wcale nie z tych powodów— odrzekł Carlisle.— Tu idzie o zabójstwo Galidżona— mówił ciszéj, zbliżając się do swego kolegi.

— Ależ to stare dzieje; sprawa dawno skończona.

— Nie zupełnie; wyświecają się nowe okoliczności, które uniewinniają Ryszarda Gara, a wskazują drugiego zabójcę!...

— Kogóż oskarża Ryszard?...

— Pewnego kapitana Torna. Przed dziesięciu laty widziałem Ryszarda, który mnie odkrył niektóre fakta uniewinniające go w razie tożsamości. Stąd powziąłem przekonanie, które stopniowo wzrastając pozwala mi ręczyć, że on jest niewinnym. Dawnobym się przyczynił do wykrycia, gdybym mógł odszukać Torna, ale dotąd nie miałem o nim żadnéj

Częśc Nieurzędowa.

Wilno, 5 czerwca.

POGLĄD OGÓLNY.

Rozwiązanie sejmu pruskiego, d. 27 maja i dekret królewski o dziennikarstwie d. 1 czerwca, dały powód do rozmaitego rodzaju objawów w całym kraju. Rada miejska berlińska uchwaliła adres do tronu o co najrychlejsze zwołanie sejmu. Za tym przykładem poszły rady miejskie wielu innych miast pruskich. Minister spraw wewnętrznych, hr. Eulenburg, przez wydany d. 6 czerwca okolnik oświadczył, że rady przekraczają obręb swéj władzy; że według ustawy przedstawicielom gmin roztrząsać tylko wolno przedmioty ściągające się wprost do potrzeb miejscowych, że zadania konstytucyjne nie należą do ich rozbioru, że jeżeli jaki szczegół nie wyrażony w ustawie gminowéj ma być poddany pod rozbiór rad municypalnych, ustawa wyraźnie zastrzega, że inaczéj nastąpić to nie może, jak tylko z mocy osóbnego rządowego poruczenia, że zatém wszelkie uchwały zapadłe, bez uprzedniego upoważnienia zwierzchności, są nieprawne; władza ich przyjąć nie może, ani dozwolić ich wykonania. Minister zatém porucza urzędom, do których należy czuwanie nad należytym biegiem prac gminowych, użycie najskuteczniejszych środków do wzbronienia wszelkich obrad mających na celu ogólne sprawy kraju. Przytacza rozporządzenia dawniejsze, a mianowicie dekret 18 grudnia 1808 roku, nadający władzom miejscowym moc poskramiania podobnych przywłaszczeń władzy rad gminowych i poleca zamykać je bezwłócznie, burmistrzów zaś pociągać do osobistéj odpowiedzialności.

Zdaje się, że okolnik hrabiego Eulenburg wywrze zamierzany skutek; już spółcześnie z jego ogłoszeniem w niektórych gminach zaszło rozdwojenie zdań, w Potsdamie mianowicie rada gminowa naganiła postanowienie magistratu, zgodne zupełnie z uchwałą rady miejskiéj berlińskiéj, do któréj magistrat stolicy przystąpił. Z téj przeto strony ministrowie mogą być spokojnymi; miasta pruskie nie wystąpią, jak tego oczekiwano, z jednomyślnemi adresami do króla, o zwołanie sejmu; niewiadomo nawet czy w innéj drodze głos ich do tronu dojdzie. To wszakże pewna, że okolnik ministra spraw wewnętrznych jest ściśle prawnym i gdyby radom gminowym miejskim dozwolone było roztrząsanie polityki krajowéj, niema żadnéj przyczyny do wzbraniania podobnychże roztrząsań radom gminowym wiejskim; wówczas w zamęcie władz i służących praw pojedyńczym ciałom społecznym, wyrodził by się bezrząd.

Dyrektor policji berlińskiéj, von Bernuth, nie szczędzi dziennikom ostrzeżeń w skutek dekretu 1 czerwca. Otrzymały je naprzód te czasopisma, które umieściły protestację przeciw rzeczonemu dekretowi; dziennik zaś R e f o r m a już raz ostrzeżony za protestację, uległ powtórnéj naganie.

Dziennikarstwo wiedeńskie tryumfuje; wiadomo, że w uchwalonéj przez radę cesarstwa i sankcjonowanéj przez Franciszka-Józefa ustawie o druku systemat ostrzeżeń został zniesiony w Austrji i że o przekroczeniach druku sądy wyrokują. Zwolennicy jednolitych Niemiec najgoręcéj pragnęli dożyć téj chwili, w któréj Prusy stanęłyby na czele ruchu, mającego doprowadzić wielką ojczyznę do zlania się w ogólną całość. Dziś upadli na sercu, lecz nie wyrzekli się nadziei, że Austrja, na któréj wyzwolone dążności patrzą, może być pewniejszą przewodniczką i doprowadzić łatwiéj i trwaléj do tegoż celu. Już dzienniki niezależne saskie, bawarskie i würtembergskie odzywają się w tym duchu, wtórują im czasopisma wiedeńskie i dawniejsza niechęć ku Austrji zamienia się w oczywistą przychylność. Książe Ernest sasko-koburgski, który najszczeréj i najotwarciéj przemawiał za niezbędną potrzebą zespolenia głównych pierwiastków narodowego życia w ręku króla pruskiego, zdaje się, że stracił nadzieję, aby to wzniosłe marzenie zamieniło się kiedykolwiek w rzeczywistość; nawet konwencja przed 18-tu miesiącami zawarta z rządem pruskim, mocą któréj kontyngens związkowy księstwa Koburgskiego wpłynął do wojska pruskiego, była już na sejmie koburgskim przedmiotem narad, czy nie należałoby zażądać jéj odwołania. Niektóre dzienniki domyślają się, że podróż książęcia Ernesta do Wiednia ma na przeważnym względzie wyrozumienie, czy Franciszek-Józef zechce stanąć na czele jednolitych Niemiec — i w innym, udoskonalonym składzie, zechce wskrzesić pomysł niemieckiego cesarstwa.

Opowiedzieliśmy w przeszłym poglądzie uroczystość przyjęcia korony greckiéj przez nowego króla. Anglja, któréj to głównie jest dziełem, cieszy się z załatwienia téj politycznéj roboty. Lord Palmerston w dzienniku, którego zwykł używać do upowszechnienia swoich pomysłów, uwiadamia, że trzéj pełnomocnicy państw opiekuńczych, podpisali d. 5-go czerwca w Londynie protokoł ustalający następstwo tronu greckiego; poseł duński był wezwany do położenia też swego podpisu; wiadomo zaś, że nazajutrz w Kopenhadze, król Fryderyk duński dał ostateczne przyzwolenie młodemu krewnemu swojemu na przyjęcie berła.

Można więc powiedzieć, że nawa królestwa greckiego wpłynęła na pełne morze i pod nieporównanie szczęśliwszemi wróżbami niż przy pierwszem ukazaniu się swojem na widowni nowoczesnych dziejów. Wprawdzie w obu razach wybor państw opiekuńczych padł na książęcia zbyt młodego, aby go można było sądzić z doświadczenia; lecz z pierwszego rzutu oka widać całą różnicę między nadzieją, jaką wznieca panowanie króla Jerzego, a wnioskami, jakie wyciągać się dawały z początków panowania króla Ottona.

Nowy król grecki, wyrosł w zasadach rządu przedstawicielskiego, a najściślejsze związki, jakie go skojarzą z domem królewskim, angielskim, będą rękojmią trwałéj jego dla nich wierności. Nadto, kraje otaczające dziś królestwo greckie przedstawiają inne zupełnie znamiona od tych, jakie nosiły przed 30-tu laty, gdy król Otton wstępował na tron.

Wówczas Włochy były w podziałach. Turcję rozdzierała wojna domowa. W którąkolwiek stronę Grecja wzrok swój poniosła, czy za Adrjatyk, czy za morze Egejskie, nie widziała ani pokoju, ani postępu, któreby mogły być dla niéj zachętą do społecznych i politycznych ulepszeń. Dziś Włochy cieszą się pokojem i dobrodziejstwami postępu a chociaż mahometanizm nie otrząsnął się jeszcze z samowolnych zachceń, Turcja pragnie pokoju i ulepszeń, narówni z najoświeceńszemi państwami zachodniéj Europy.

Godzi się spodziewać, że lud tak zdolny jak Grecy do korzystania z sąsiednich przykładów, więcéj nierównie skorzysta ze ścisłych stosunków ze swymi sąsiadami, niż to mogło mieć miejsce przed 30-tu laty.

Ale zachodzi jeszcze jedna różnica istotniejsza może niż wpływ przykładu. Znaczna część handlu, jaki Grecji rozwinąć jest najwłaściwiéj, powinna być prowadzona przez Turcję i Włochy. Oba te kraje są już dziś gotowe kupczyć z Grecją na nierównie szersze rozmiary.

Nawet na zachodzie Europy większy niż dotąd znajdą odbyt płody półwyspu helleńskiego, a przytem przyłączenie wysp Jońskich wleje nową krew w żyły powiększonéj Grecji i zasili ją nowem bogactwem. Zapewne Jończycy uznani zostaną pod względem zdolności i usposobienia, za godnych do zajęcia pierwszego miejsca w rządzie kraju; pod względem zaś handlu oczywiście, że największych kupców nowego królestwa między nimi szukać przyjdzie.

Znakomitsi Jończycy są po większéj części ludźmi czynnymi i pracowitymi; nie należy o nich sądzić z rozprawiaczy politycznych korfiotskich, których dzienniki sławę rozgłosiły, a którzy bynajmniéj nie są przewodnikami społeczeństwa, handel też wysp nie znajduje się w ich ręku. Są więc powody do sądzenia, że zlanie się wysp Jońskich z lądem greckim, prócz rozszerzenia granic i wzrostu sił królestwa, wywrze stanowczy wpływ moralny. Grecja jest krajem, w którym poprawcom nie zbędzie na pracy; należy bowiem poprawić konstytucję, skarbowość i cały zarząd. Między innemi dobrze zbadać, czy instytucje municypalne zniszczone przez regencję wskrzesić wypadnie. Niemniéj ważném jest co najprędsze zaprowadzenie dróg i gościńców między wnętrzem kraju a brzegami morskiemi.

Grecja jest jednym z krajów Europy, w którym reformator polityczny znajdzie najbogatsze pole działania; wątpić zaś nie można, że naród grecki jest równie zdolnym do przyjęcia dobrodziejstw postępu, jak był wytrwałym wśród niepewności długiego bezkrólewia. Te przymioty zwiastują, że Grecja najbujniéj zakwitnie w rzędzie plemion, których kraje oblewa morze Śródziemne. Posiada ona obfite pierwiastki pomyślności narodowéj.

Co do przyłączenia wysp Jońskich, król duński, odpowiadając na mowę admirała Kanarisa, oświadczył, że położył za główny warunek przyzwolenia na przyjęcie berła przez książęcia Wilhelma, zlanie téj rzeczypospolitéj z królestwem; lord Palmerston zapytany na posiedzeniu izby gmin, odpowiedział, że wezwane zostaną bez zwłoki wszystkie dwory, które miały uczestnictwo w traktacie wiedeńskim, mocą którego orędownictwo 7-miu wysp powierzono Anglji, do uwolnienia królowéj Wiktorji od przyjętego obowiązku opieki i do rozstrzygnienia większością głosów połączenia ich z Grecją za uprzednią zgodą samych Jończyków; ludność zaś Jońska przez wysłaną do Kopenhagi deputację dowiodła, że pragnie ziszczenia najgorętszych życzeń, od czasu wskrzeszenia Grecji tylekrotnie do parlamentu angielskiego zanoszonych.

Zerwanie stosunków dyplomatycznych między Anglją i cesarstwem Brazylijskiem i wyjazd z Londynu posła brazylijskiego komandora Carvalho de Moreira, zwraca uwagę Europy na tę osadę portugalską stanowiącą dziś oddzielne konstytucyjne państwo.

Dzienniki przyniosły mowę, którą cesarz don Pedro V otworzył d. 3 maja, to jest w dniu przez konstytucję przepisanym, parlament. Podajemy jéj przekład według tekstu umieszczonego w urzędowym dzienniku R i o - j a n e i r s k i m.

„Dostojni i czcigodni przedstawiciele narodu!

„Dzień zebrania się izby prawodawczéj, jest zawsze dniem radości dla mnie a nadziei dla Brezylji.

„Z największem zadowoleniem oznajmuję wam, że spokojność pospolita, tak jak od wielu już lat, nie doznała żadnego uszczerbku na całéj przestrzeni naszego kraju i że dzięki Bogu, nie cierpimy niedostatku w przedmiotach żywności.

„Stan zdrowia zaspakajający w największéj części kraju, dotkliwym był przecież w niekórych obwodach, a mianowicie w Rio-Grande do Norte, Parahyba, Pernambuco, Alagos i Sergipa i prawie we wszystkich powiatach obwodu Ceara, napastowanych przez cholerę. Rząd pośpieszył z pomocą dotkniętym tą klęską.

„Byłoby dla mnie źródłem radości, gdybym mógł oznajmić wam, o dalszém trwaniu przyjaznych stosunków między cesarstwem i obcemi państwami, gdybym nie był zmuszony uwiadomić was o opłakanéj zatardze z poselstwem jéj królewsko-angielskiéj mości.

„Wiadome wam są przejawy tego zadania, równie jak koniec jego w tym kraju. Ostatnie rozstrzygnienie zależy od polubownego wyroku króla jego mości belgijskiego, tudzież od zwrótu szkód i zadosyćuczynienia, wymaganego przez nas od rządu Wielkiéj-Brytanji.

„Ta okoliczność otwiera mi pole, do wynurzenia sprawiedliwéj dumy z powodu chlubnego poświęcenia się wszystkich Brazylijczyków sprawie godności i udzielności narodowéj.

„Inna zatarga miała miejsce w obwodzie Para, między dowódcą dwóch parostatków peruwjańskich i władzami miejscowemi.

„Rząd, przyjąwszy przełożenia poselstwa peruwjańskiego, przyzwolił na zawarcie zgody mającéj na celu utrzymanie szczęśliwych stosunków między obu państwami.

„Ułożona została konwencja między naszym ministrem pełnomocnym i ministrem spraw zagranicznych naj. cesarza Francuzów, w celu uniknienia zatargów prawnych na spornéj posiadłości amańskiéj.

„Uskutecznioną została nietylko wymiana ratyfikacji konwencji między cesarstwem i związkiem helweckim lecz i innéj podobnéjże konwencji z królestwem włoskiém.

„Renta krajowa zniżyła się w pierwszém półroczu skarbowém; ale jest nadzieja, że się nieco podniesie w drugiém półroczu i w blizko przyszłym okresie skarbowym. Rząd nie straci z oczu prawideł dobrze zrozumianéj oszczędności.

„Rozwój dróg, wprowadzenie pracy wolnéj i środki większego spożytkowania z téj jaką rozrządzamy, powinny być przedmiotem waszéj troskliwości. Tego rodzaju ulepszenia pociągną za sobą nieuchronne wysokie nakłady; ale hojnie zostaną one wynagrodzone, w czasie mniéj lub więcéj blizkim, przez bystry wzrost bogactwa krajowego, zasługują więc na wysilenia.

„Nie przestanę kołatać do waszéj gorliwości w duchu powszechnego dobra o zmianę prawa 3 grudnia 1841 o gwardji narodowéj i zaciągach wojskowych. Również poruczam wam prawodawstwo siły zbrojnéj morskiéj i lądowéj, systemat hypoteczny, tudzież zarząd municypalny i prowincjonalny.

„Dostojni i czcigodni przedstawiciele narodu; liczę na wasz patryotyzm i światło. Podwojcie usilność w uposażeniu kraju, w ciągu niniejszego parlamentu, potrzebnemi środkami do jego wzrostu.

Parlament jest otwarty.“

P. Nebias, poseł z obwodu S. Paulo pośpieszył z przedstawieniem wniosku następnego brzmienia:

„Radzę, aby izba w zupełnym składzie stanęła przed n. panem, i żeby wynurzyła mu przez usta swego prezesa, w imię kraju, uczucia najgłębszéj wdzięczności za niejednokrotne i niezaprzeczone dowody najczystszego patryotyzmu okazane przez cesarza, w ciągu opłakanéj zatargi z poselstwem angielskiem; i żeby upewniła tak jego ces. mość, jako też jego rząd, że wszyscy Brazylijczycy bez wyjątku, niezłomnie postanowili ponieść wszelkie potrzebne ofiary, dla utrzymania bez uszczerbku czci i godności Brazylji jako kraju wolnego i niepodległego.“

Parlament, przyjąwszy ten wniosek jednomyślnie, udał się 6 maja do pałacu dla przedstawienia go cesarzowi. Prezes, wice-hrabia de Camaragibe miał mowę zgodną z uchwałą izby. Naj. pan następnie odpowiedział:

„Ucieszył mię w najwyższym stopniu ten uroczysty objaw izby poselskiéj, będący dla mnie dowodem, że wszyscy Brazylijczycy ufają poświęceniu swego cesarza dla sprawy narodowéj.“

---

wiadomości; nawet to nazwisko było zmyślonem.

— A teraz można go znaleźć?

— Znajduje się w East-Line. Pamiętaj pan jednak, że go nie oskarżam, ale wypowiadam tylko przed panem moje zdanie o jego przestępstwie; potwierdzam tylko niewinność Ryszarda. Miałem zawsze zamiar sam zająć się tą sprawą; teraz czas po temu, ale są przeszkody, które mi stoją na zawadzie.

— Jakież to?

— To właśnie przyprowadziło mnie do pana — mówił Carlisle, nie odpowiadając na pytanie. — Przyszedłem tu uproszony przez Ryszarda. Niedawno go widziałem. Czy zgodzisz się pan przyjąć go i wysłuchać? Czy przyrzekasz mi pan, iż pozwolisz mu bezpiecznie się oddalić w razie, gdybyś nie przyjął téj sprawy?

— Zgadzam się na to i daję słowo. Wcale nie myślę szkodzić biednemu Ryszardowi. A jeżeli dowiedzie mi swéj niewinności, dołożę wszelkich starań, ażeby wygrał tę sprawę. Ale dla czegoż pan — zapytał znowu Bell — nie chcesz być jego obrońcą?

— Najchętniéj bym się zajął tą sprawą — odrzekł Carlisle — ale nie mogę być prześladowcą osoby, którą on oskarża....

Odpowiedź ta obudziła ciekawość Bella. Carlisle nie powiedział więcéj ani słowa.

— Dziwny proces — myślał on przeprowadzając Carlisla. — Można przypuścić, że Ryszard obwinia jakąś dawniejszą kochankę Carlisla, jakąś panią lub pannę i dla tego nie chce występować w roli oskarżyciela.....

XL.

Z radością witano w East-Linie nadejście czwartku: dzwoniono we wszystkie dzwony i powietrze napełniło się tym hucznym odgłosem. Tłum zalegał ulice, cisnął się do okien; wszędzie panował ruch niezwykły. East-Line musi dziś wybrać jednego z dwóch kandydatów.

Ogłoszenie imion miało nastąpić o dziesiątéj. Przed tą godziną ciekawi zapełniali wszystkie ulice. Do East-Line zjechali się ze wszystkich zakątków hrabstwa, bogaci i biedni, znakomici i nieznakomici, wyborcy i kandydaci. Ciekawi cisnęli się że wszystkich stron. Zuchwałość Lewisona, który się odważył stanąć jako rywal Carlisla, nacechowała wybory szczególniejszym charakterem. Barbara przyjechała do miasta z dziećmi i nauczycielką. Pani Win chciała zostać w domu, ale Barbara nie zgodziła się na to; była nawet obrażona taką obojętnością dla sprawy, która ich rodzinę tak mocno obchodziła. Przytém pani Win musiała być przy Lucy, pod czas kiedy Barbara zajęta będzie dziećmi swemi. Tak więc nauczycielka zmuszoną była usiąść do powozu, gdzie zakryta gęstą woalką i w okularach, których kolor powiększał bladość jéj twarzy, musiała zająć miejsce naprzeciw pani Carlisle.

Wysiadły przed domem panny Kornelji. Tutaj znalazły już liczne zgromadzenie. Między innemi była pani i panna Dobed, Herbertowie i pani Gar. Z balkonu doskonale można było widzieć ceremonję. Kornelja była wystrojoną. Miała na sobie ciężką adamaszkową suknię a na piersiach kokardę czerwonego i amarantowego koloru, któraby mogła nastraszyć całą trzodę wołów.

Ceremonja nakoniec zaczęła się. Pan John Dobed podał Carlisla, Lewisona podało dwóch arystokratów. Wybory przez podjęcie rąk padły na korzyść Carlisla, który miał za sobą dwadzieścia razy więcéj osób aniżeli jego współzawodnik. Przyjaciele Lewisona domagali się głosowania.

Wówczas zrobiło się zamieszanie. Tłum rzucił się na trybuny. Kandydaci wyborcy, przyjaciele, urzędnicy, wszystko to płynęło jak fala. Carlisle i John Dobed wzięli się za ręce. Przed dójściem do miejsca, trzeba było przechodzić koło domu Kornelji. Młody Wan, który był w tłumie, spójrzał na balkon pokryty ciekawemi i wywijając czapką krzyknął: „Niech żyje Carlisle i honor!“

Damy zaśmiały się i odpowiedziały mu skinieniem głowy; powiewały chustkami, wskazując na swoje czerwone z amarantowem kokardy. Tłum odpowiedział na krzyk Wana tak hucznie, że zda się obłoki zadrżały od wykrzykników: „Niech żyje Carlisle i honor!“ Barbara śmiała się i płakała razem; oczy jéj spotkały się ze spojrzeniem męża.

— Spójrz pan na ten balkon! śmiało go nazwać można koszykiem kwiatów — mówił Jack na ucho Lewisonowi. — Carlisle ma za sobą wszystkie kobiéty. Mówiąc otwarcie, napróżno rząd i ty Lewisonie wszczęliście walkę z tym człowiekiem. Trzeba było zemknąć stąd zawczasu.

— Jak tchórz, nieprawdaż? Nie, nie, pójdę do końca, choćbym był zwyciężony.

— A żona jego jaka śliczna! — mówił Jack olśniony pięknością Barbary. Powiedz mnie Lewisonie, czy pierwsza jego żona była też piękną?

Lewison spójrzał na niego surowo. To wspomnienie wcale mu się nie podobało. W tém policjant, przeciskając się przez tłum, ujął go za kołnierz.

— Panie Franciszku Lewison, aresztuję pana! — zawołał.

— Idź precz nikczemny! czy nie wiesz kto jestem? — rzekł Lewison, odtrącając go od siebie,

Policjant nachylił się zręcznie, zrobił kilka ruchów i ręce Lewisona były już w kajdankach. Odurzony Jack ani myślał rzucić się na policjanta. Tylko kilka głosów odezwało się przeciwko temu wykonawcy sprawiedliwości.

— Bardzo żałuję, że muszę aresztować pana publicznie, ale nie zdążałem przyjść pierwiéj. Od wczoraj mam rozkaz aresztować pana, za zabójstwo Galidżona.

Zdziwiony i przerażony tłum cofnął się, wieść ta z szybkością błyskawicy przebiegła ulice i oburzenie tłumu widocznie się wzmagało. Damy, patrząc na tę scenę z okien Kornelji, nie mogły zrozumieć o co rzecz idzie. Były jednak przelęknione i blade ze wzruszenia.

Ale cóż za porównanie bladości ich z posiniałą i pozieleniałą twarzą Lewisona? Wzruszenie jego wzbudzało żal — widok jego przerażał; usta drgały konwulsyjnie. W téj chwili postrzegł on Otwaya Betela i przekleństwo wyrwało się z ust jego.

— To twoja robota! przeklęty psie! — zawołał z pianą na ustach.

— Nie, przysięgam....

Na co przysiągł Otway Betel, na Jowisza czy Junonę, niewiadomo i dotychczas, dalszy ciąg odpowiedzi przerwał drugi policjant zarzucając na niego kajdanki.

— Otwaju Betel, aresztuję cię jako wspólnika w zabójstwie George'a Galidżon.

I tak dwóch jednocześnie uwięziono. Wszyscy patrzali z ciekawością wytężoną na wszystko, co się w około nich dzieje. Półkownik Betel, chociaż wiedział, że synowiec jego jest nic dobrego, nie mógł jednak obojętnie widzieć go w kajdankach.

— Co to znaczy? — zapytał głosem człowieka mającego władzę.

— Nie nasza wina półkowniku! spełniamy rozkaz. Wczoraj jeszcze kazano nam przyaresztować tych dwóch panów, podejrzanych o zabójstwo Galidżona.

— Wspólnie z Ryszardem Garem? — spytał półkownik.

— Nie, półkowniku, mówią, że Ryszard Gar jest niewinnym.

— I ja przysięgam, że on jest niewinnym! — zapalczywie zawołał Otwaj Betel.

— O cóż chodzi, pozostaje tylko udowodnić to — odpowiedział grzecznie policjant.

Kornelja i pani Dobed przechyliły się przez barjery ganku; ciekawość ich była nadzwyczajną; chciały rozpytać się o wszystkiém. Pani Gar stała przy nich.

— Co się stało? — spytały u stojących na dole.

— Przyaresztowano dwóch panów. Niegodziwca, który chciał zasiąść w parlamencie i młodego Betela; oskarżeni są o zabójstwo. Mówią, że oni zabili Galidżona i niesprawiedliwie zrzucili winę na Ryszarda Gara.

Słaby krzyk dał się słyszeć. Biedna matka Ryszarda zemdlała...

Wśród krzyków i drwinek tłumu odprowadzono Lewisona i Otwaja Betela do biura policji, nim nie staną przed sądem. Nigdy jeszcze wybory nie były przerwane tak dziwnym wypadkiem. Takie przynajmniéj było zdanie wyborców Lewisona, którzy po naradzie postanowili imię jego wykasować z liczby kandydatów.

Zostaje jeszcze opisać jedno zdarzenie, które zaszło dnia tego. Widzieliśmy dnia tego panną Kornelję w adamaszkowéj sukni pyszniącą się bogactwem i znaczeniem. Gdyby mogła odgadnąć kto był u niéj na balkonie na trzeciém piętrze, niewiadomo, jakieby wówczas stąd wynikły następstwa.

Była to ta, którą Kornelja tytułowała bezwstydną, niesumienną, jednem słowem była to Afi Galidżon. Służące Kornelji przyprowadziły ją potajemnie, a więc Afi jaśniała na balkonie w całym blasku. Miała na sobie białą z zielonem ubraniem suknię jedwabną z zakładkami, ogromną krynolinę, fantastyczny kapelusz trzymający się z tyłu głowy z wieńcem kwiatów i woalką, białe rękawiczki a w ręku trzymała lekką batystową chusteczkę mocno naperfumowaną; słowem Afi jaśniała jak ogromny słonecznik, rzucając z góry wejrzenia na spokojnych śmiertelników ośmielających się przypatrywać jéj wdziękom.

(d. c. n.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

— Turyn 29 maja. P. Cassinis wybracy prezesem izby poselskiéj włoskiéj, po objęciu krzesła, przemówił w następnych słowach:

„Wzruszenie, jakiego doznaję w téj chwili, nie pozwala mi godnie podziękować izbie za uczyniony mi zaszczyt; poprzestanę tylko na oświadczeniu, że przyjąłem obowiązki prezesa powodowany przekonaniem, iż w obecnym stanie rzeczy powinnością jest każdego obywatela biedz wszędzie, gdzie go ojczyzna woła.

„Muszę nadto wyznać, że zapytywałem sam siebie: jakie powody skłoniły raczéj myśl izby ku mnie niż ku każdemu innemu ze znakomitych naszych spółbraci. Może izba przypomniała sobie, że byłem zaszczycony przyjaźnią dostojnego męża stanu, któregośmy stracili, lecz którego duch zawsze wpośród nas żyje i o którym przed dwóma tygodniami mówiły tu najjaśniejsze usta. Może izba zważyła, że z całych sił moich pracowałem nad ujednostajnieniem prawodawczém. Cokolwiek bądź, rozwój i zastosowanie wielkich zasad decentralizacji administracyjnéj, dźwignienie naszéj skarbowości, płodna potęga królestwa, wzrost wojska i urządzenie floty, wszystko zależy od parlamentu.

„Przeniknieni ważnością posłanictwa, jestem pewny, że prace swoje ożywicie działalnością i niezbędnym duchem zgody. Co do mnie, kierować będę rozprawami najbezstronniéj i najgorliwiéj, o ile tylko zdołam. Jedyną moją dumą będzie ujrzeć dokonanie świetnéj budowy naszéj narodowéj doli, a najwyższem pragnieniem, aby prace parlamentu były dla Włoch sławne.“ (Oklaski).

Minister spraw zagranicznych ma jutro przedstawić parlamentowi wywód polityki rządu włoskiego we wszystkich głównych zadaniach europejskich. Papiery mające się złożyć odnoszą się głównie do spraw greckich i zadania wschodniego; nadto niektóre pisma tyczące się Polski i według wszelkiego do prawdy podobieństwa, jedna lub dwie depesze w sprawie rzymskiéj. Wszakże w téj mierze rada ministrów ma jeszcze rozstrzygnąć, niektórzy bowiem członkowie gabinetu poczytują ogłoszenie tych dokumentów za przedwczesne.

Księżna Darinka czarnogórska zabawiła 3 dni w Turynie.

PARLAMENT WŁOSKI.

Izba poselska. Posiedzenie 1 czerwca.

Prezes izby p. Cassinis. Ponieważ projekt adresu w odpowiedź na mowę królewską już jest gotowy, wzywam więc szanownego sprawozdawcę kommisji redakcyjnéj do odczytania go z mównicy, P. Tenca, sprawozdawca, spełnia wezwanie presesa; izba słucha adresu z największą uwagą. (Ponieważ rzeczony projekt nie jest jeszcze rozdany członkom, udzielimy go dopiero w następnym N-rze Kurjera).

P. Ricciardi. Sądzę, że należy projekt wydrukować a następnie roztrząsać go paragraf po paragrafie, widzę w nim bowiem dwa znakomite opuszczenia (Oh! poruszenie).

P. Mellana. Nie myślę, aby projekt i składające go paragrafy miały być przedmiotem osóbnego rozbioru. W każdym razie izba powinna, mojem zdaniem, wykreślić miejsce odnoszące się do konwencji wojskowéj, mającéj się zawrzeć z Francją. Ubliża to naszéj godności, iż zdajemy się być zależnymi od Francji w przedmiocie wyłącznie nas obchodzącym.

P. Valerio. Jeżeli izba przyjmie za zasadę roztrząsanie adressu, nie rozumiem jak można część tylko jego roztrząsać. Rozbiór powinien być ogólny, albo zupełnie zaniechany, radzę więc natychmiast przyjąć adres (poruszenie).

P. Bixio. Kommisja adressowa była, o ile sądzę, nadzwyczaj skromną w użytych wyrazach. Jeżeli skromność jest cnotą dla ludzi pojedyńczych, przestaje nią być, kiedy przychodzi mówić w imieniu narodu. (Dobrze!)

P. Mellana. Silnie powstaje przeciw myśli wyrażonéj przez pana Valerio. Głosując bez rozbioru na projekt adresu w jego obecnym składzie, parlament zdawał by się potwierdzać konwencję wojskową z Francją, tymczasem jest nam ona jeszcze niewiadomą. Złożyć ją naprzód należy izbie, a gdy ją roztrząśniemy, wówczas będziemy mogli o niéj wyrzec. (Bardzo dobrze).

P. Bertolami: Gdyby szanowny pan Mellana uważniéj wysłuchał całego adresu, wiedział by, że niechodzi wcale o potwierdzenie konwencji, że wyrazy o umowie z Francją niepociągają za sobą przyzwolenia parlamentu.

Prezes prosi pana Bertolami, aby niewchodził w rozbiór treści projektu adresu.

P. Bertolami nie przestaje mówić; prezes więc daje głos innemu posłowi, wśród hałasu izby. Wielu posłów razem odzywa się tak, iż niepodobna żadnego z nich zrozumieć.

P. Minervini radzi, aby wszelkie postanowienie odłożyć do jutra. (Przeciągłe szemranie).

P. Crispi, członek kommisji adresowéj. Postąpię dziś tak w obec izby, jak postąpiłem w kommisji: Uchylam się od wszelkiéj odpowiedzialności za wyrazy znajdujące się w adresie o konwencji wojennéj z Francją. Mocno wierzę, że słowa ściągające się do tego przedmiotu w mowie najjaśniejszego pana, były słowami nieszczęśliwie włożonemi w usta królewskie. Zdawało mi się przeto, że potrzeba było na nie odpowiedzieć oświaczeniem, iż naród jednę tylko widzi drogę przywrócenia spokojności pospolitéj w krajach południowych, a tą drogą jest opuszczenie Rzymu przez Francuzów. Wierzę, że i naj. pan jest tegoż zdania. (Bardzo dobrze).

Hałas nieustaje. Pp. Bixio i Bertolami po kolei mówią; prezes prosi ich, aby nie wchodzili w rozbiór adresu.

Rada pana Minerivni odłożenia rozpraw na dzień jutrzejszy została odrzuconą.

W chwili, w któréj izba ma przystąpić do głosowania na przełożenie pana Valerio przyjęcia bez rozbioru projektu adresu, lewica żąda głosowania imiennego.

Z prawéj strony dają się słyszeć uwagi, że podczas głosowania niewolno mówić. (Hałas i protestacje z lewéj strony izby). Niektórzy utrzymują, że niema dostatecznéj liczby członków w izbie.

W pośród wrzawy i przerywań, prezes objawia, że przełożenie pana Valerio zostało przyjęte. (Nowe protestacje po lewicy).

P. Ricciardi. Żądam, ażeby w protokole zapisano, że w izbie nie było prawnéj liczby członków i że lewica protestowała przeciw nieporządkowi głosowania (Hałas).

Prezes. Przystępujemy do wyciągnienia losem członków kommisji, mającéj złożyć adres naj. panu. Następne nazwiska wyszły z urny: Morandini, Finzi, di Donno, Grilenzoni, Mattei-Felice, Michelini, Buoncompagni, Potti, Libertini, Berti-Pichat, Cocco, Marelli, Giovanni.

Zastępcy: Broglio, Pelozi, Vareze i Massarani. Posiedzenie ukończono o trzy kwadranse na 6-tą.

— Najstarszy z jenerałów wojska włoskiego, rozstał się z tym światem. Hr. Józef-Maria Gerbaix de Chatillon de Sonnaz umarł 1 czerwca w Turynie w 79-m roku życia. Hr. de Sonnaz pochodził z jednéj z najdawniejszych rodzin Sabaudzkich, z najprzywiązańszych do rządzącéj Włochami dynastji, z najobfitszych w mężów, którzy wsławili się w zawodzie wojennym, lub w wysokich urzędach cywilnych i politycznych. Rodem z Chambery, hr. de Sonnaz przy odłączeniu Sabaudji od królestwa włoskiego, wolał zostać Włochem z całym swoim domem, którego był głową. Dziekan najwyższego orderu Annuncjaty, zaszczycony był jego łańcuchem z rąk króla Karola-Alberta d. 25 grudnia 1846 roku.

Turyn, 2 czerwca. Senat zagłosował następny adres w odpowiedź na mowę od tronu:

„Najjaśniejszy panie! Słowo waszéj kr. mości, tchnące zasadami sprawiedliwości, swobody, narodowości, brzmi zawsze pełne powagi we Włoszech pragnących je słyszeć. W chwili, kiedy dola narodu była jeszcze w zawieszeniu i niepewności, miotana przeciwnościami, głos twój, królu, otwierał nasze serca najszczęśliwszym nadziejom, i te nadzieje nie zostały zawiedzione.

„Dziś, kiedy twoja waleczność, mądrość, a cnota włoska, zjednoczyły cały niemal półwysep w jedno królestwo, zapewniasz nas, najjaśniejszy panie, że potrafisz utrzymać jego prawa do jednoty zupełnéj, wierzymy ci panie i pokładamy naszą ufność w tobie.

„Utrwalić wolność, urządzić skarbowość i administrację, jest teraz pracowitém włożoném na nas zadaniem. Jeżeli w tém trudném ale sławném przedsięwzięciu, czujemy, iż nie dostaje nam ducha i serca owego znakomitego męża stanu, który ci dopomagał w dziele odrodzenia i którego stratę przedwczesną Włochy razem z tobą opłakują, współpracownictwo innych umysłów wybranych, innych dusz szlachetnych zaradzi temu, bo niezbędzie nam na spółdziałaniu wszystkich Włochów, którzy dobrzy pojmują, że niepodobna utworzyć wielkiego królestwa, bez poznania i najzgodniejszego a powszechnego spełnienia cnoty zaprzania i poświęceń.

„Małżeństwo pełnéj wdzięku i cnoty księżniczki z królem mądrym i wyzwolonym, napełniło radością twoje ojcowskie serce; doświadczyłeś najjaśniejszy panie znowu, że radości twojéj rodziny są radościami narodu.

„Główne mocarstwa europejskie przyznały nowe królestwo. Traktaty handlowe, zagajając wspólność potrzeb, dają wzrost potędze i godności narodu; ale największy urok spłynie z siły i mądrości ustanowień, jakie potrafimy sobie nadać, z równowagi i prawidłowego ruchu naszego skarbu, z utrzymania spokojności pospolitéj, a nadewszystko z przykładnego patryotyzmu gwardji narodowéj i tego najzacniejszego wojska, które codzień wzrasta, oraz floty naszéj, kzóra prześcigała się już w odwadze z naszą siłą zbrojną lądową. Kiedy Włochy wzniosą się na szczyt wielkości odpowiedniéj obszarowi swéj ziemi, kiedy rozciągną prawowitą swą władzę nad dwóma morzami, wówczas będą takie, jakiemi pragniesz je widzieć najjaśniejszy panie; takie, jakiemi i my widzieć je pragniemy,— to jest, że świat podziwiać je, szanować, a w danym razie lękać się ich będzie.

„Najjaśniejszy panie, w dążeniu do tego celu, możesz liczyć na serdeczne i najochotniejsze spółdziałanie senatu. Znajdziesz, pewni jesteśmy, nie tylko w parlamencie, ale we wszystkich stanach narodu zgodę, mądrość i dzielność, do których odwołujesz się dla przyśpieszenia uzupełnienia Włoch i przedstawisz w niewielu latach światu najwspanialszą zdobycz, Włochy wolne, silne, urządzone, spokojne.“

Francja.

Paryż, 4 czerwca. Dziś z rana odbyło się w pałacu miejskim w sali ś-go Jana, obliczenie kartek wyborczych; wielka liczba rzemieślników zebrała się, aby być obecną przy ogłoszeniu nowo-wybranych, lecz część tylko tych rzemieślników mogła dostać się do sali. Nazwiska zwycięzców pozdrowili okrzykami; Młodobnież objawy miały miejsce na placu. Mówią nawet o lekkiem zawichrzeniu i kilku uwięzieniach, istotnie jednak niema nic zatrważającego.

Wypadek wyborów paryzkich przyjęty został przez cesarza z wielkim spokojem. Napoleon III miał tylko powiedzieć, że Paryż został wiernym swoim podaniom. Niektórzy ze stronnictwa wstecznego pragnęli by skorzystać z téj okoliczności i wpłynąć na cofnienie dekretu 24 listopada. Lecz to złudzenie jest zbyt nierozsądne, aby znalazło wiarę; bo chociażby w ten sposób zamknięto drogę mówcom do zabierania głosów w rozprawach nad adresem, wypowiedzieli by oni toż samo przy rozbiorze budżetu.

Paryż, 8 czerwca. Piszą z New-Yorku, że łódź parowa kanonjerska Błyskawica (Eclair), wypłynąwszy z Vera-Cruz 10 maja przybyła d. 21-go tegoż miesiąca do portu newyorskiego.

W chwili odpłynienia nadeszły były wiadomości z Puebli, według których Francuzi mieli wstępnym bojem zdobyć 2 maja czworobok domów broniony przez 1800 ludzi. Po wzięciu ich w niewolę wcielono do wojska meksykańskiego sprzymierzonego z Francuzami, a będącego pod dowództwem Marqueza.

Meksykanie mieli oświadczyć, że w wojsku jenerała Ortega, ledwie na miesiąc wystarczy żywności, co go niezawodnie zmusi do kapitulacji. Wiadomość ta potwierdza się z rozmaitych źródeł.

Paryż, 5-go czerwca. Cesarz ma być w Cherbourg dopiero pod koniec lipca, lub w początkach sierpnia, po wyjeździe z Vichy. Podczas zwiedzenia tego portu przez cesarza, znajdować się tam będzie 8-m okrętów pancernych. Z Cherbourg Napoleon uda się do obozu pod Châlons, a koniec lata przepędzi w Biarritz.

Książe i księżna Metternich, hrabia i hrabina Walewscy, należą do pierwszego szeregu zaproszonych na dzień 11 czerwca do Fontainebleau.

Upewniają, że tego wieczora w którym wybory paryzkie były już wiadome, niektóre znamienitości wojskowe udały się do Tuileries, dla zapewnienia cesarza o własnem poświęceniu i o wierności żołnierzy, w razie gdyby wypadek wyborów miał narazić na niebezpieczeństwo cesarstwo, lub zaburzyć spokojność powszechną. Ten dziwny krok miał być przyjęty przez cesarza ze zdumieniem i najwyższą oziębłością, gdyż Napoleon nie widział w wyborach paryzkich nic innego, prócz wykonania praw nadanych przez konstytucję, a w niczem nieubliżających władzy panującego.

Po skończeniu wyborów hr. Bacciochi przyniosł pierwszą o nich wiadomość cesarzowi; baron Haussmann, wieczorem potwierdził to doniesienie. Hr. de Persigny przepędził ten wieczór w teatrze opery z panem Boittelle, prefektem policji, i nazajutrz dopiero chciał udać się do cesarza, kiedy już mógł uwiadomić go ogólnym wypadku wyborów w całéj Francji, przez co złagodził by gorycz porażki paryzkiéj.

Napoleon, przyjąwszy ministra spraw wewnętrznych, zwrócił się do pana Haussmann, powiedział, że wybory paryzkie są złe, do pana Persigny nie przemówił ani słowa.

Anglja.

Londyn 2 czerwca. Dziennik Times ogłosił prośbę delegowanych protestanckich do królowéj hiszpańskiéj, podaną w Madrycie d. 23 maja. Prezes rady, margrabia Miraflores przyrzekł przedstawić ją Izabelli II-éj

Wiadomo, że sądy hiszpańskie skazały na karę dożywotnich ciężkich robót Hiszpanów Matamoras, Jugo, Albama, Marina, Carrasco i Gonzalez, za to, że zostali protestantami i rozkrzewiali naukę swoję na półwyśpie Pyrenejskim. Królowa złagodziła ten wyrok, nakazując obwinionych wygnać na zawsze z państw hiszpańskich. Protestanci wszystkich niemal krajów Europy postanowili udać się do litości królowéj i zanieść do niéj adres o zupełne ułaskawienie. Brzmi on jak następuje:

„N. Pani.

„Zbliżamy się z głębokiém uszanowaniem do w. kr. mości, dla przedstawienia naszych pokornych hołdów i złożenia u jéj stóp wyrazu naszéj wdzięczności, tudzież próśb, których jesteśmy podawcami.

Należąc do rozmaitych krajów Europy, ale mając wspólną wiarę w Panu naszym, Jezusie Chrystusie ukrzyżowanym, przybyliśmy do Madrytu, dla wstawienia się u waszéj królewskiéj mości, za Hiszpanami skazanymi na kary hańbiące za to, iż przyjęli naszą wiarę i usiłowali ją rozkrzewiać.

Z wielką radością i głęboką wdzięcznością ku niebieskiemu Ojcu naszemu, który sam skłonił serce w. kr. mości, dowiedzieliśmy się o czynie łaskawości, przez który naj. pani, uprzedzając mnogie pragnienia, raczyłaś zamienić ową srogą karę na karę wygnania. Składając dzięki Bogu za tę wielką ulgę w położeniu naszych braci, błagaliśmy go o najdroższe błogosławieństwa dla osoby w. kr. mości, dla jéj tronu i ludu.

Ale ośmieliłmy się wyznać przed majestatem twoim n. pani i to z tém większą swobodą, im głębszą czujemy wdzięczność za to co udzieloném zostało, że prośba największéj części chrześcijan, których przedstawiamy, i życzenia ich daléj jeszcze sięgają.

Pragnęliby oni, abyś wasza kr. mość nietylko skruszyła kajdany więźniów, lecz uwolniła ich zupełnie od wszelkiéj kary za wierność przekonaniom, w rzeczy najświętszéj dla człowieka, to jest stosunków jego duszy z Bogiem.

Z tych pobudek ośmielamy się przedstawić w. kr. mości prośby powierzone na nasze ręce, chociaż pisane one były jeszcze przed złagodzeniem późniéj ogłoszoném. Czynimy śluby, aby w niedalekim czasie wasza królewska mość raczyła uzupełnić swój miłosierny uczynek i pozwolić wygnańcom wrócić do ojczyzny, wolnym od wszelkiéj hańbiącéj kary. Są oni wiernymi poddanymi w. kr. mości i chcą spełniać przepisy Ewangelji, zalecające bać się Boga i czcić swoją królowę.

Pewni jesteśmy, że podobny krok przyniosłby zaszczyt Hiszpanji w oczach Europy i dodał świetną perłę do korony waszéj kr. mości. Jesteśmy pewniejsi jeszcze, że byłby miłym królowi królów, mającemu w swéj pieczy najpokorniejszych między tymi co wierzą w jego imię.

Jeżeli życzymy, aby zasada swobody religijnéj, przyjęta dziś przez największą część ludów chrześcijańskich, zatryumfowała w Hiszpanji, pochodzi to z pobudek niemających nic wspólnego z polityką; ale jedynie czerpanych w Ewangelji i ponieważ jesteśmy przekonani, że ta wolność zamyka tajemnicę prawdziwéj szczęśliwości narodów.

Składamy u stóp w. kr. mości pokorne prośby, których jesteśmy podawcami i błagamy Boga, aby wszechmocne błogosławieństwo Jego spoczywało na królowéj i jéj rodzinie.

Zostajemy z najgłębszém uszanowaniem.

— (Następują podpisy delegowanych z Austrji z Bawarji, Danji, Francji, Wielkiéj Brytanji, Hollandji, Prus, Szwecji i Szwajcarji).

W liczbie próśb, znajduje się adres niewiast holenderskich okryty 45-ciu tysiącami podpisów.

Londyn 1 czerwca. Dziennik Times pisze co następuje: Zdaje się, że podania naszego ministerstwa spraw zagranicznych, co do udzielanego wsparcia cesarstwu tureckiemu, są tak zadawnione, iż trwać muszą dopóty, dopóki podpory, na których spoczywają, zupełnie nie zbutwieją i nie runą.

Nie tylko w prawoznawstwie jesteśmy skłonni dawać pierwszeństwo martwéj głosce nad duchem, postępujemy tak samo i w dyplomacji. Nie domagamy się nawet u Turcji dla chrześcjan o litość i wyrozumiałość, o którą rząd nasz zawsze dopominał się dla uciśnionéj narodowości we Włoszech.

Jednego tylko żądamy, to jest neutralności i bezstronności między sultanem i jego chrześcjańskimi poddanymi. Domagamy się, aby nie użyto pieniędzy angielskich na zhołdowanie walecznych plemion czarnogórskich, domagamy się, aby wpływ angielski nie był obrócony na to, żeby Turcy utrzymywali załogę w Belgradzie o 200 mil za granicami należących do nich prowincij.

Utrzymujemy, że nasza polityka byłaby i pewniejszą i bezpieczniejszą, gdybyśmy ją bliżéj zastosowali do uczuć i mniemań reszty Europy. Dopomagajmy w reformach, nie skąpmy sultanowi rad najlepszych, ale na wiarę marnych odezw i ułudnych obietnic nie popierajmy zrospaczonéj sprawy.

Rząd turecki, mimo wszystkie przypisywane mu zalety, nie śmie poruczyć broni rękom swych chrześcjańskich poddanych. W służbie wojennéj jedni tylko Turcy mają jego ufność, skutkiem czego płeć męzka plemienia tureckiego sciera się w obozach i niedostarcza potomstwa, co by je zastąpiło.

Ta przyczyna wyniszczenia bije pełnym zdrojem; co rok ludność chrześcjańska wzrasta i staje się groźniejszą. Nie możemy przeszkodzić zniknieniu plemienia tureckiego w obec chrześcjan, a gdybyśmy nawet mogli, nie powinniśmy tego czynić. Nie wywołaliśmy tego postępu rzeczy i niepodobna nam oddalić jego wynikłości. Stójmy więc zdala i pozwólmy okolicznościom rozwijać się samorzutnie.

Izba gmin zagłosowała wczoraj bez sporu rozdziały budżetu wydatków na utrzymanie pałaców, dóbr, parków korony i gmachów publicznych. Ministrowie jednak przedstawili wydatek, który, jeżeli Torysowie uprą się, może być odrzucony. Chodzi o przeznaczenie summy na kupno, naprawę i uzupełnienie gmachu, w którym odbyła się ostatnia wystawa powszechna w South-Kensington. Cały nakład na to może dójść do $\frac{1}{2}$ miljona funt. sterling. Ponieważ wiadomo, że rząd zamyśla umieścić w téj budowie muzeum historji przyrodzonéj, jest obawa, aby to nie było początkiem do nadzwyczajnych wydatków. Wszakże lord Palmerston postanowił osobiście bronić projektu.

Londyn, 5-go czerwca. Dziennik Times donosi, że protokoł przyjęcia korony greckiéj przez książęcia Wilhelma, będzie dziś podpisany w urzędzie spraw zagranicznych.

Austrja.

Wiedeń, 5 czerwca. Z powodu śmierci arcy-książęcia Maksymiljana Esteńskiego, dwór włoży żałobę 6-go stopnia na dni 12-cie.

Podług listu pisanego z Werony 3 czerwca do „Gazety dunajskiéj,“ objawiła się w okolicach Padwy i Vicency taka sama choroba, jaka zwykła n szczyć winne latorośle i jedwabniki. Zagraża ona nietylko wyższym Włochom, ale przychodzi lękać się, aby nie rozszerzyła się na całe południe Europy. Wielu właścicieli, lękając się zupełnego zniszczenia, rozkazali skosić zielone jeszcze zasiewy, aby przynajmniéj karm ocalić.

PERSJA.

Piszą z Konstantynopola 30 maja do dziennika paryzkiego Temps:

Sultan Ahmed-Chan, rządca Heratu, umarł z apopleksji, albo w skutek znojów, na które go narażało oblężenie Heratu przez jego stryja Dost-Mehmeda Chana, władcę Kabulu.

Sultan Ahmed Chan był synem Mehmed-Azim Chana, jednego z 24-ch wezyrów z rodu Taraxi, którzy podzielili między siebie łupy ostatniego władcy afgańskiego z dynastji Zudozai. Wiadome jest życie pełne przygód Szodża-ul-Mulka, wojny wewnętrzne, które zakrwawiły Afganistan w ciągu jego burzliwego panowania i które sprowadziły Anglików w samo serce tego kraju. Mehmed-Azim-Chan ogłosił się niepodległym władcą Kaszmiru; jego inni bracia podobnież wezyrowie Szodża-ul-Mulka poszli za jego przykładem; w ten sposób Dost-Mehmed został władcą Kabulu.

Ale w 1840-m r. wojsko angielskie opanowało cały Afganistan; Kaszmir został najechany przez Sików pendżabskich i Dost-Mehmed zaprowadzony jak jeniec do Indji. Wówczas to Ahmed-Chan dał piérwsze dowody swego męztwa i powagi: połączywszy się z jednym z synów Dosta, wzburzył cały kraj przeciw Anglikom i wkrótce rząd angielsko-indyjski musiał okupić pokój przywróceniem wolności Dost-Mehmedowi i osadzeniem go na tronie Kabulskim.

Anglicy nie zapomnieli klęsk, jakie im zadał młody Almed-Chan, stryj zaś jego Dost bardzo prędko zapomniał tego, któremu był winien tron i własność. Ahmed ujrzał się zmuszonym szukać przytułku na dworze szacha perskiego, gdzie otrzymał dostojność wielkorządcy Heratu. Wojna 1855-go i traktat 1857, zapewniły sultanowi Ahmed-Chanowi niepodległość jego zarządu; wszakże nie przestał on szanować w szachu swego dobroczyńcy i pana.

Z drugiéj strony Dost-Mehmed, niepodległy rządca Kabulu, skorzystał z błahego powodu, wypowiedział wojnę swemu synowcowi i obległ go w Heracie. Więcéj roku naprożno dobywał tego miasta.

Smierć sułtana Ahmed-Chana w sile wieku (zaledwie bowiem liczył lat 50) nie będzie miała zgubnych następstw dla niepodległości Heratu. Syn jego używa już sławy biegłego wojownika, wnet więc ujął wodze rządu i zwierzchność nad wojskiem.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

PARYŻ, piątek 12 czerwca. Monitor Powszechny ogłasza, że cesarz austryjacki i król pruski, przesłali cesarzowi Napoleonowi powinszowanie z powodu wzięcia Puebli.

Monitor dodaje, że sprawozdanie jenerała Forey o tej przewadze oręża nadejdzie dopiéro 2-go lipca do Francji przez parostatek angielski. Puebla poddała się d. 17 maja, parostatek zaś francuzki odpłynął z Vera-Cruz d. 15 maja.

Depesze prywatne oznajmują, że d. 18-go wojsko francuzkie wyruszyło w pochód na Mexico.

List 4-ch arcy-biskupów i 3-ch biskupów, został przedstawiony radzie stanu.

WROCŁAW, piątek 12 czerwca. Rada gminowa postanowiła wysłać deputację dla złożenia królowi prośby, o cofnienie dekretu wydanego przeciw dziennikarstwu i o zwołanie sejmu.

P. Ellwanger, piérwszy burmistrz, silnie sprzeciwiał się zagłosowaniu tego postanowienia; ale deputacja wyjechała wczoraj wieczorem do Berlina.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— TRUMNA W WOJCIECHOWICACH. Niejednokrotnie już hojność przodków naszych stała się korzyścią dla ich potomstwa, chociaż w naszych czasach, szczycących się tak oświatą, szanowanie zabytków przeszłości dla saméj przeszłości powinnoby być powszechném. Dla tego też z oburzeniem zawsze patrzyliśmy na rozbieranie starych gruzów, zamczysk lub klasztorów opustoszałych na cegię, z któréj wystawiono oborę albo utylitarne śpichrze, mimo że podobną przemianę pochwalała ekonomja. Dziś wpadł nam w oczy fakt bardziéj jeszcze mówiący. Oto we wsi Wojciechowice, w pow. Sandomierskim, znajduje się ubogi, ale bardzo starożytny kościołek, wystawiony w r. 1362 przez Wojsława, kanonika sandomierskiego. Obok kościoła znajduje się kaplica, fundowana w 1632 r. przez Tymoteusza Hermolausa Ligenzę, którego szczątki mieszczą się w grobie pod kaplicą. Hojnością grzebiącego, ciało Ligenzy spoczęło w cynowéj trumnie. Otoż w naszych czasach odjęto dwa boki téj trumny: jeden użyto do naprawy organu, drugi zaś na lichtarze kościelne! Coby na to powiedział zmarły, że skarlowaciałym następcom niestało grosza na kilka funtów cyny, aż targnęli się na spokój ostatniego ziemskiego przybytku. Któż zaręczy, że i 2ch pozostałych boków trumny cynowéj podobny los nie spotka! (G. W.)

— MNIKÓW. — Piszą z Krakowa pod 27 maja: Powabny Mników, ten na małą skalę Ojców, przypominający szwajcarskie i włoskie Alpy, wywołał projekt blizki urzeczywistnienia. Jedną z olbrzymich tamtejszych opok ma być przekształcona na posąg Matki Boskiéj. Dzieło to byłoby nowym powabem, ściągającym do miejsca zaledwie o 2 mile odległego od Krakowa, gdzie i tak wiele osób używa przechadzki. Fundusz na stosunkowo nieznaczne koszta, po uzyskaniu upoważnienia i porozumienia się z właścicielami, OO. Kamedułami z Bielan, łatwo dałby się osięgnąć za pomocą składek. Podobno jeden z tutejszych zdolnych rzeźbiarzy gotów jest podjąć się wykonania tego posągu. (G. W.)

— KOBIETY W SĄDACH.— Znaném jest u nas podanie o małém miasteczku w Sandomierskiém, Osieku, iż sąd tamtejszy, za winę popełnioną przez kowala jednego w mieście, rozkazał powiesić ślósarza, ponieważ ich było dwóch. Wyrok ten po wsze czasy wywołuje podziwienie, a nawet wszedł w przysłowie (kowal zawinił, a ślósarza powiesili); przestaniemy się jednak mu dziwić, kiedy dodamy, że według podania przechowanego w Osieku, w tamtejszych sądach miały prawo zasiadać i sądzić na równi z sędziami kobiéty mieszczanki. Odrzućmy żart na stronę, podanie to o prawach kobiet w Osieku jest starożytnym zabytkiem, wykazującym, iż w pojęciach narodowych, sprawowanie urzędów nawet sędziowskich przez kobiéty, nie było niczém nadnaturalném lub rażącém. (G. W.)

— POEZJE MICH. SUCHOROWSKIEGO. Są świetne mrzonki, o których młodym poetom, ludom młodzieńczym i człowiekowi między czterma ścianami zamkniętemu z myślą swą, marzyć można,—osnute na pragnieniach idealnych, lecz z natury swéj nieziemskie i niemożliwe. Cóż w świecie piękniejszego być może nad braterstwo ludów, nad sojusz pokoleń i szczepów sobie blizkich, a co—niestety—mniéj do rzeczywistości podobnego? Marzenie to o połączeniu ludów jednoplemiennych rasy łacińskiéj, germańskiego pochodzenia, a choćby i słowiańskich narodów, na zawsze pozostanie jasnym obłoczkiem na niebios błękicie. Jestto poezją pragnień, którą jako poezję przyjąć należy. Taką to mrzonką poetyczną jest wcale oryginalnie pojęte dziełko p. Michała Suchorowskiego, (drugie już wydanie we Lwowie), którego dla ciekawości tytuł całkowity przepisujemy: „Szczytna pieśń Sławianów w dzięsięciu mowlach pobratymczych na pamiątkę obchodu rocznicy tysiącoletniéj (1000) uroczystości zaprowadzenia chrześcaństwa przez sławiańskich wysłanników ŚŚ. Cyryliusza i Strachotę na rok pański 1863 w jedno abecadło, w jedną miarę i w jeden śpiew ułożona wraz z innemi ustępami z Sławji, Polonjady i Marjady z gromadną gędźbą i ryciną wszystkich pokoleń sławiańskich tudzież z podobiznami najuczeńszych mężów sławonarodnych, własnym nakładem ozdobnie wydał Michał Suchorowski, (Lwów), 8 str. 63 muzyka i tablica

zawierająca pieśń, ubiory i portrety (litograf.)" Oprócz pieśni Sławianów w rozmaitych podanéj językach, dał tu autor wyjątki ze swych poezij polskich, które stanowią główną treść książeczki;—poprzedza ją wstęp idei słowiańskiéj i w języku, niestety, nie zupełnie polskim, gdyż p. Suchorowski w pragnieniu zbliżenia się do innych pokoleń i mowę swą ku temu nagina. Stąd dziwna jéj fizjonomja, nie powiemy szczęśliwa, nie zawsze zrozumiała, ale ją potrzeba pominąć i wytłómaczyć, chcąc samą treść osądzić. Poezja p. Suchorowskiego jest raczéj pragnieniem jéj niż rzeczywistości, jest polotem ku niéj—prawdą a Bogiem,—dosyć słabym, któremu barwy nieco dodaje to, co ją ułomną właśnie czyni. Autor tworzy język nowy, wyrazy nowe, [illegible] tak jakby zapewnie i przyszłość całe nową chciał stworzyć. W dobréj to wierze i z wiarą dobrą rzecz odśpiewana, ale głos wołającego na pustyni! „Celem tych pieśni, pisze p. S. w przedmowie, jest luba jedność wszystkich ludów słowiańskich w wierze Chrystusowéj, do któréj ciż sami ś. wysłannicy przed tysiącem lat (w r. 863) pierwszy chwalebny krok w Morawji i Czechach uczynili, zkąd się jech (sic) nauka do Polski i innych pobratymczych krajów przeniosła, gdzie mile i radośnie się szerząc trojne i błogie (sic) wydała owoce. Na cześć i pamiątkę tych dwóch wiekopomnych „radowiestników" święcą dziś (w r. 1863) wdzięczne dziatki sławiańskie pierwszą tysiąc-letnią rocznicę, miłościwe tysiąco-lecie Pańskie, jako uroczystość zaprowadzenia św. wiary Chrystusowéj w Sławji, błagając Pana Zastępów, ażeby i reszta pobratymców i Bośniacy, Bulgary, Albańczyki, a z nim nawet Żydzi, Turcy, Araby i wszystkie inne narody ziemskie—się schrześcjanili. Odgłos tych pieśni wyraża szczere i gorące pragnienie wszystkich serc sławiańskich do rozszerzenia królestwa niebieskiego na ziemi i do urzeczywistnienia słów boskiego Zbawiciela, który opuszczając tę krwią swoją najświętszą skropioną ziemszczyznę, dał wysłannikom swoim ostatnie (sic) poruczeństwo, mówiąc: Idźcie i nauczajcie wszystkie narody chrzcząc je w Imię Ojca i Syna i Ducha Świętego." Wstępny wiersz poczyna się tak:

Wieszcz cytem świętym wstecz a wstecz
przejęty...
Miotł bystrem okiem na ludów obmęty (sic),
Gdy orlą siłą pnie się nad lazury,
Naród sławiański patrzy rado z góry...
Ten się rozszerzył w olbrzymiéj krajinie,
Co chutnem winem, miodem, mlekiem płynie,
Tu lśnące złoto, srébro i almazy
Grają w łysk, w krzyże nad słońca wyrazy

Dosyć to jest na próbę. Idą za tém „Trzy obrazy nad wszystkie obrazy" ze wstępem: w podobnym rodzaju jak wiersz pierwszy—potem szczytna pieśń Sławianów, po staro-słowiańsku, znowu ustęp z Marjady autora, „Sławiańska Całowanka" z epigrafem: Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum (!!) „Sławiańska Krucjata" (Pobudka na Turka); S. Helena;" potem ustęp „Sławodwór na górze Syjeńskiéj, Sławji córy" (z Polonjady) kilka innych napiewów jak się autor wyraża, a w dodatku pieśń Słowianów po łacinie, po włosku, po francuzku, po rumuńsku, po węgiersku, po niemiecku i po starogrecku. Tablica otoczona ubiorami różnemi plemion słowiańskich i wizerunkami znaczniejszych ludzi, zawiera przekład téj samej pieśni, mazowiecki (??), czeski, słowacki, słoweński, serbski, kroacki, małoruski, wielkorossyjski, starosłowiański. Przyjąwszy myśl zasadniczą pieśni głównéj, nie jest ona bez zalet poezji, wiersza i formy, i zdaje się być (nie wiemy z pewnością), innego pióra niż poezje autora. Głosi wszakże pragnienie, które do dziecinnych mrzonek odesłać potrzeba. (G. P.)

— FR. CHOPIN.— Jedna z księgarni warszawskich, chlubnie ze swych nakładów znana, wydaje zbiór całkowity utworów niepospolitego artysty naszego Fryderyka Szopena, we własnéj sztycharni. Tytuł z nadpisem: „Kompozycje Chopina" tudzież wizerunkiem zawcześnie dla nas i dla sztuki zgasłego muzyka, przygotowany został przez p. W. Gersona.

— KOCIPIŃSKI ANTONI.— W drukarni lipskiéj Jul. Klinkhardta wyszedł świeżo arkuszowy katalog dzieł muzycznych, wydanych kosztem pana Antoniego Kocipińskiego w Kamieńcu Podolskim i Kijowie, gdzie artysta ten ma zarazem i składy nót wszelkiego rodzaju. Katalog, o którym mówimy, zawiera tylko własne kompozytora polskiego nakłady. Większa część spisu zajęta utworami samego pana Kocipińskiego. Oprócz niego, spotykamy tu liczny dość poczet kompozytorów z Wołynia, Podola i Ukrainy, a mianowicie: D. Bąkowskiego, Bellota (z Żytomierza), J. Czapka (z tegoż miasta), Janiny Czetwertyńskiéj, W. Iżyckiego, Konarskiego, Adolfa Korbrowskiego, J. I. Kraszewskiego, Macieja Kamieńskiego, Ignacego P. Kozłowskiego, K. Jasińskiego, W. Czarneckiego, A. Leszetyckiego, Laskarzewskiego, Mikulego (ze Lwowa), Konstantego Millera (z Żytomierza), Michała Modzelewskiego, Ant. Orłowskiego, Cezarego Singer - Wysogórskiego (z Żytomierza), Konstantego Sobańskiego (z Podola), Szaramowicza, H. Szopowicza, Tadeusza Tyszkiewicza, Józ. Witwickiego, Michała Zawadzkiego (z Podola), oraz wielu innych znanych z dzieł dawniéj wydawanych, jak Ogińskiego, Kramera i t. d. Oprócz 14-tu dzieł samego nakładcy p. Kocipińskiego, zajmuje czwartą niemal część katalogu wykaz setki piosnek Ukraińskich przezeń świeżo wydanych, o których już wspominaliśmy parękroć w gazecie naszéj. Cieszymy się tylko, iż według wskazań świeżego ogłoszenia, dowiadujemy się o wyjściu całkowitego zbioru, którego nakładca chcąc ułatwić zapewnie dla wielu nabycie, podzielił na dziesięć zeszytów; z nich zaś każdy po dziesięć piosnek zawiera. (G. P.)

— KSAWERY WOŁOWSKI syn dziedzica Oszczeklina, przez parę lat stały korrespondent „Gazety Polskiéj" z Kaliskiego, d. 10 maja 1863 r. zgasł w Częstochowie zbyt wcześnie, przeżywszy zaledwie lat 26. (G. P.)

— TOWARZ. DROGI ŻELAZNEJ Warszawsko-Wiedeńskiéj i Warszawsko-bydgoskiéj.— Odpowiednio rozporządzeniom ustaw obu towarzystw, rady zarządzające wzywają akcjonarjuszów swoich na 5-te ogólne zgromadzenie zwyczajne, odbyć się mające w d. 30 czerwca b. r. w salach posiedzeń dworców tych kolei żelaznych w Warszawie.

— SZTUCZNE WODY MINERALNE.— Produkcja sztucznych wód mineralnych od niejakiego czasu znacznie poczęła się wzmagać i u nas, a z jakiém powodzeniem to się dzieje, świadczy świetny stan interesów spółki wód mineralnych w Kijowie. Sprawozdanie téj spółki za rok przeszły daje nam następujące niepróżne interesu cyfry. Pora leczenia się sztucznemi wodami mineralnemi w Kijowie trwała w roku przeszłym od 10 maja do 1 września. W tym czasie używało wód do picia i do wanien 273 osoby, z pomiędzy których wyzdrowiało 63, doznało ulgi 173, pozostało bez otrzymania skutku 55. Co do interesów spółki, dość jest powiedzieć, że w roku przeszłym ukończoną została amortyzacja kapitału zakładowego, a zarazem akcjonarjusze są posiadaczami znacznego kapitału w ruchomościach i gotowiźnie. W ręku akcjonarjuszów zakładu znajdują się 352 akcje na summę 25,143 r. 36 kop. Na amortyzację tego kapitału odłożono 20,000 rs. w papierach pięcio-procentowych; resztę zaś postanowiono zaczerpnąć z summ pozostających w zawiadowaniu zakładu. Dochód roku przeszłego był następujący: pozostałości z r. 1861 w gotowiźnie 7,566 rub. $3\frac{3}{4}$ k., wpływów w ciągu roku 21,442 r. 21 k., czyli razem 29,008 r. $24\frac{3}{4}$ k. Rozchód w zakładzie wynosił 14,074 r. $27\frac{1}{2}$ k., na dywidendę odtrącono 1000 rub., czyli razem 15,074 r. $27\frac{1}{2}$ k., Pozostało tedy na rok 1863 w gotowiźnie 13,933 r. $91\frac{1}{4}$ k., z których summa 7369 r. $63\frac{1}{3}$ k. jest czystym dochodem przeszłorocznym. Nieliczące summ powyższych, zakład do dnia 1 stycznia r. b. miał wód gotowych w piwnicy, butelek, korków i materjałów do fabrykacji na 10,570 r. $43\frac{1}{2}$ k. Sprawozdanie tém się kończy, że zakład sztucznych wód mineralnych w Kijowie zamierza w roku bież. dać akcjonarjuszom swoim po 21% dywidendy!

— WIECZORY Z BABUNIĄ przez Władysławę z Rogozińskich Izdebską z 24 rycinami chromolitografowanemi. Ta rzadkiéj u nas ozdobności książka wybornie zastąpić może sprowadzane z zagranicy utwory literatury dziecinnéj. Ryciny wszystkie udatne, niektóre nawet odznaczają się pomysłem i rysunkiem, postacie staropolskie nie skarykaturowane, a to zasługa nie mała. Tekst pod względem układu i stylu, nie mniejszéj wartości od powieści pani Ulliac Trémadeure, któréj imię tak często spotykamy w katalogach książek dla młodzieży, o wiele zaś przewyższa takowe treścią całkowicie swojską i moralnością praktyczną, opartą na uczuciach religijnych i rodzinnych. Jestto obraz pożycia cnotliwéj rodziny, przeplatany opowiadaniami historycznemi i obyczajowemi. Te ostatnie mianowicie okazują znajomość życia i odznaczają się szlachetną dążnością. Młodzież potrzebuje koniecznie książek dla niéj wyłącznie pisanych, książek uczciwych i zajmujących, a takich nietylko u nas, ale i w innych literaturach byłoby zbyt mało, gdybyśmy chcieli ograniczać się wyłącznie tak wysokiéj wartości pismami jak Tańskiéj, Miss Edgeworth lub pani Guizot. Nie stawiając więc zbyt wysokich wymagań, możemy przyznać, że w téj gałęzi literatury obszerne pozostawione jest pole użytecznéj pracy i zasłudze. Do rzędu przydatnych prac w tym rodzaju możemy policzyć Wieczory z Babunią, poświęcone dorastającéj młodzieży polskiéj i nie wątpimy, że ta książka może użytecznie zająć młode panienki, dla których jest przeznaczoną. (G. P.)

— JERZY LUBOMIRSKI, dramat historyczny, napisany przez Józefa Szujskiego. Widoczny jest w naszéj literaturze popęd do dramatu historycznego. Spotykają się też poeci w wyborze przedmiotów. O Jerzym Lubomirskim napisał dramat Odyniec, dawniéj jeszcze Szajnocha, a teraz p. Szujski znany z poetycznego talentu i autor Historji Polskiéj. Co dla historyka pozostać musiało niezupełnie wyjaśnionem, to poeta z pomocą imaginacji dopełnia, objaśnia i tłómaczy. Mamy więc w tym szeregu scen dramatycznych żywo obrazowanych i płynnym wierszem napisanych, komentarz do założeń autora o zadaniach politycznych ówczesnych i o pobudkach działania Jerzego Lubomirskiego. Trudne to, może zbyt trudne zadanie, rozkryć przed czytelnikiem całe wnętrze duszy pogromcy Rakoczego, zwycięzcy z pod Cudnowa, następnie wygnańca i podżegacza wojny domowéj, która pośrednio spowodowała zawarcie niekorzystnego traktatu andruszowskiego. Nawet w Lubomirskim p. Szujskiego pozostały pewne niekonsekwencje i sprzeczności, może dla tego, że element intrygi nie da się dokładnie oddzielić od elementu namiętności, i że ze stanowiska sztuki, Jerzy Lubomirski nie zdaje się być w ścisłem znaczeniu postacią tragiczną. W każdym razie znakomity talent p. Szujskiego nadaje temu utworowi niezaprzeczoną wartość. Odznaczają się też, jako trafnie umieszczone i dobrze wykończone, postacie Świderskiego marszałka związkowego i Grzymułtowskiego. (G. P.)

— JARMARK WEŁNIANY W KALISZU. W dniu 31 z. m. b. r. i 1 i 2 b. m. t. j. przez trzy dni trwający, nie był jak piszą świetny; dowóz wełny bardzo był mierny i pomimo konkurencji z Wrocławia, wełnę, którą zwykle (np. w roku zeszłym) płacono po 86 talarów za centnar, w tym roku płacono tenże sam gatunek po 76 tal.; gatunek płacony w r. z. po 80 tal. cent., w r. b. kupowano po 72 talarów i t. p.

— CZWORNIĘTA.—Jedna z mieszkanek miasta Płocka, w nocy dnia 12 kwietnia r. b. wydała na świat czterech synów, z nich dwóch zaraz po urodzeniu umarło, a dwaj inni zostają przy życiu.

— INSTYTUT MUZYCZNY WARSZAWSKI. W dalszym ciągu składania dowodów o postępie młodzieży płci obojéj kształcącéj się w Instytucie muzycznym w Warszawie, taż młodzież przy pomocy artystów i nauczycieli, pod kierunkiem dyrektora p. Ap. Kątskiego, zwierzchników swoich i niektórych zaproszonych osób, wykonała dzieła poważnéj treści. Rozpoczęło Oratorjum Mendelsohna (Paulus) odśpiewane przez chóry, pod kierunkiem professora Münchhejmera, przy towarzyszeniu na organach przez pana Śliwińskiego, ucznia z kl. professora Frejera. Z kolei p. Natalja Bogusławska, uczennica z klassy śpiewu solowego professora Dobrskiego, wykonywała arję z Frejszyca (Webera), a następnie wykonano Sonatę Mochellesa na fortepian, na cztery ręce, przez pp. Czarnowskiego i Tarczyńskiego, uczniów klassy wyższéj fortepianu, duet Nikolaego (Słowo) przez panny: Marję Bonfils i Natalję Bogusławską; Romanza (Kreuzera) na skrzypcach, odegrana przez p. Noskowskiego, ucznia p. Kątskiego. Chór kompozycji professora Münchejmera; Adagio kompozycji Marschnera i Szerzo Mendelsohna wykonane na fortepjanie przez pannę Marję Bonfils, z towarzyszeniem violonczelli przez p. Kątskiego; nakoniec chór z Łucznika, utworu professora Münchejmera, i pod kierunkiem jego. Prócz powyższych numerów, wykonano na samym początku sextet Mejsedera, na skrzypce, altówki i violonczelę; przez pp. dyrektora Kątskiego, Górskiego, ucznia z klassy wyższéj skrzypcowéj, oraz artystów pp. Studzińskiego, Librechta, Gebelta i Hermana. (G. W.)

— PRZYWILEJE. Jak się tworzyły przywileje, które do dziś dnia są nieraz z taką zaciętością bronione, niech nam posłuży następujące podanie o wiosce Skotniki w Sandomierskiém. Utrzymują, że kiedy król Kazimierz Wielki obiadował raz we wsi Skotnikach, nader długo na danie obiadu musiał czekać. Zdziwiony, zapytał się o przyczynę: odpowiedziano mu, że Skotniki nie mają wody i że o pół mili aż do Koprzywnicy posyłać muszą. W skutek tego wydał król przywiléj dziedzicowi na sprowadzenie kanałem wody z rzeki Koprzywianki. Przywiléj ten istnieje podobno do dziś dnia, ale dziedzic tylko w czasie suszy z niego korzysta. Jak w tym razie, przedmiot przywileju i wynikające z niego prawo mogą być niewinne i nikomu nie szkodliwe. Lecz ileż to przywilejów podobnie wypadkowych a nieraz uogólnionych, w prawo zwyczaju zmienionych, staje się źródłem niezgód i krzywdy ogółu! Sądzimy, że przywileje takie lub tym podobne, jeżeli nie mogą się pogodzić z dobrem ogólném lub nowszemi wyrobionemi pojęciami, bez względu na swą dawność usunięte byćby powinny. Niech pozostaną pamiątką historyczną potrzeb i zwyczajów dawnych wieków, a nie tłuką się jak nietoperze po prawodawstwie lub zwyczajowych ustanowieniach nowszych czasów, które się na sprawiedliwości i dobrze pojętym interesie ogółu opierać powinny. (G. W.)

— SÓL.—Gazeta Warsz. podaje następujące szczegóły: Wspominaliśmy niedawno o produkcji soli w jedynéj u nas warzelni Ciechocińskiéj, nie od rzeczy więc będzie słów kilka o ogólnéj konsumcji soli w kraju. Według wiarogodnych źródeł w Królestwie, na jednego mieszkańca przypada średnio około $22\frac{1}{2}$ funtów soli. W r. 1853 sprzedaż wynosiła w ogóle w magazynach rządowych 2-730.757 pudów, która to summa rozdzielała się w następujący sposób między gubernje: w Radomskiéj 433,973 pudów 14 funtów, a zatém 19 f. na głowę, w gubernji Lubelskiéj 649.858 p. 15 funt. a zatém 25 f. na głowę; w Płockiéj 347,732 pud. 21 funt. a zatém 25 f. na głowę; w Warszawskiéj 12.298,849 p. 23 f. a zatém 20 f. na głowę; w gubernji Augustowskiéj 74,345 p. 28 f. a zatém 5 f. na głowę. Ta niejednostajność użycia daje się bardzo łatwo wytłómaczyć różnością rozłożenia magazynów solnych, które istniejąc w jednéj gubernji zaopatrują przyległe okolice drugiéj. Nieproporcjonalna nizkość sprzedaży soli w gubernji Augustowskiéj wynika już to z zaopatrywania tych okolic solą z przyległych gubernij, Kowieńskiéj i Wileńskiéj, już to z rozwiniętego szwarcunku solą nad granicą pruską. W porównaniu z innemi krajami, konsumcja nasza jest dość znaczną, gdyż w Cesarstwie na głowę liczy się 27 funtów, w Austrji 19, w Prusach 18, w Francji 23, w Anglji 25. W ogóle ludność rolnicza najwięcéj konsumuje soli przy używaniu pokarmów roślinnych. Zastanowimy się jeszcze nad sprzedażną ceną soli w rozmaitych krajach. W Królestwie średnio pud soli kosztuje 85 kopiejek, w Galicji $97\frac{1}{2}$ k. w Prusach $93\frac{1}{2}$ kop., w Francji 1 rs. 30 kopiejek, w Anglji $17\frac{1}{2}$ kop. Tak niezmiernie nizka cena soli w Anglii jest z jednéj strony spowodowaną dostatkiem tego produktu, jak z drugiéj wolnością handlu solą i zrzeczeniem się wszelkich korzyści ze sprzedaży soli przez rząd. Dziwić się nie możemy, że fabryki potrzebujące soli, (mianowicie fabryki sztucznéj sody i zależące od nich fabryki mydła) mogą się podnieść do téj wysokości i konkurować ze wszystkiemi na stałym lądzie. Odnośnie do naszych fabryk wyrobów chemicznych a mianowicie sody, życzyćby należało, aby monopol skarbowy przyszedł im w pomoc, dozwalając sprowadzania soli na przystępniejszych warunkach. Toż samo powiedzieć możemy i o soli przeznaczonéj dla rolnictwa. Austrja urządziła już osobną sprzedaż soli dla rolnictwa i fabryk.

KORESPONDENCJA
KURJERA WILEŃSKIEGO.

Warszawa, 5 czerwca 1863.

Nowsze książki: Notatki z różnoczasowych podróży po kraju: Inflanty, Litwa, Żmujdź i Pobereże; Geografia Królestwa Polskiego; Gospodarstwa zagraniczne. Nowa fabryka.

Mimo stagnacji na polu ruchu literackiego, kiedy niekiedy pojawiają się nowe, mniejszych rozmiarów książki, w księgarniach jednak, jak każdy się zresztą tego spodziewa, wcale odbytu nie ma. Oto mamy przed sobą dziełko pod napisem: Notatki z różnorodnych podróży po kraju przez Edwarda Chłopieckiego napisane, i dotykające choć pobieżnie niektórych okolic Inflant, Żmójdzi, Litwy i Pobereża. Ciekawe tam są niektóre opisy. Autor najprzód przebiega dzieje Inflant ośmiowiekowe. Ojczyzna Łotyszów, pobratymczego z Litwinami i dawnymi Prusakami plemienia, nie różniła się tak co do religji i obyczajów od sąsiedniéj Żmujdzi i Litwy. Kupcy Bremeńscy zagnani burzą około 1160 roku wylądowali przy ujściu Dźwiny na Bałtyku, zrobili handlowe układy z dobrodusznymi Łotyszami, wybudowali dom obronny i sprowadzili pobożnego cystersa Mejnarda, przy którego pomocy rozpowszechnili wiarę chrześcijańską. Wkrótce potém powstało biskupstwo inflantskie; przybyło z Niemiec wielu księży i błędnych rycerzy, i tym sposobem rzucono tam piérwsze zarodki przyszłego stanu rycerskiego pod nazwą rycerzów mieczowych, inaczéj zakonem teutońskim zwanego. Gdy groźne miasta Rygi mury wznoszono, Łotysze powstali i mury twierdzy z ziemią zrównali. W roku 1202 biskup Albert projektowaną twierdzę dźwignął i uzbroił. Odtąd władza państwa rozdzieliła się na duchowną i świecką; w Rydze panował biskup, a w świeżéj twierdzy Wendzie był wódz duchownych rycerzy zwany hermistrzem. Następują zaborcze wojny z Litwą, Rusią i Duńczykami, oraz powstają nowe miasta i twierdze, tak na Inflantach, jak i w Estonji, a lud miejscowy zawsze się burzy przeciw gościom niemieckim. W roku 1259, za zgodą papieża zakon inflantski łączy się dla wspólnéj obrony z pruskim; hermistrze podbijają Kurlandję i budują tam Goldyngę. Książę litewski Mendog raz używa pomocy hermistrza, drugi raz znowu bije zakon przy współudziale Łotyszów i do pokory zmusza. Następnie zakonowi szczęści się skąd inąd, uśmierza on Kurlandję, zakłada Mitawę 1257 roku i najeżdża Ruś i Litwę. Niedługo jednak czterech hermistrzów pada w bojach z Litwą, śród czego wznosi się Dynaburg zbudowany 1278 r. dla odpierania Litwinów.

Śród sporów cichnących między władzą świecką, a arcybiskupią, król Łokietek sprzymierzony z Gedyminem pod Płowcami straszną zadaje klęskę zakonowi, a z drugiéj strony lud prosty, tak w Estonji przeciw panom duńskim, jak i w Inflantach przeciw niemieckim bunt podnosi i w końcu pokonanym zostaje. Wyprawa grünwaldzka i w ogóle zwycięztwa królów polskich, ukróciwszy napastnicze zamiary zakonu, robią najprzód wielkiego mistrza Krzyżaków pruskich lennikiem polskim, potém oddzielają od siebie dwa osłabione już zakony t. j. krzyżacki i mieczowy i wreszcie rozwiązują rycerstwo pruskie, które stało się państwem świeckiém. Luteranizm, ogarnąwszy Rygę i całe Inflanty, podkopuje katolicyzm i zbliża ostateczny kres tego teutońskiego państwa. Po silnych zatargach między katolikami i rycerstwem już luterskiem, oraz między hermistrzem i duchowieństwem, nastaje pokój chwilowy, śród którego dzieją się nadużycia rozrzutnych hermistrzów, którzy szlachtę i duchowieństwo uwalniają od należnych danin, a lud sam biedny skazują na płacę i pracę. Iwan Groźny zwany w dziejach biczem Inflant, 40,000 wojska pod dowództwem tatara Sirgalaja wysyła do Inflant, w skutek niepłacenia przez Inflantczyków baraczu za dorpacką ziemię, którą raz już na tamtejszém biskupstwie wymógł. Sirgalaj strasznie kraj pustoszy; potém sam Iwan Groźny 70-io tysięczną armją zalewa dorpacką ziemię, zdobywa zamek i biskupa z niezmiernemi skarbami ściąga do Moskwy i wreszcie 130,000. wojska obraca na Rygę, które zdobywa fortecę Fellin i rozlewa się po kraju.

Roku 1358 w Estonji odkupionéj przez zakon u Duńczyków, lud morduje szlachtę; rycerstwo ratując życie, oddziela się od Inflant i wciela swe posiadłości do korony szwedzkiéj. Książę Wilhelm arcybiskup rygski i hermistrz Kettler, w skutek zobopólnéj narady, rozwiązują zakon i r. 1562 hermistrz Kettler staje się lennym księciem Kurlandji i Semigalji. W skutek wojny Szwecji z Polską, 1660 r. większa połowa Inflant przechodzi pod panowanie Szwecji, a w roku 1710 razem z Estonją wcieloną została do Rossji. Kurlandja zaś z Semigalją i pozostałe 3 powiaty: dynaburgski, rzeżycki i lucyński w 60 lat późniéj odchodzą także do Rossji, i z tém przyłączeniem kończą się stare dzieje Inflant i Estonji, Kurlandji i Semigalji. Dziś, wyjąwszy kilkanaście zrujnowanych zamków, kilka w Rewlu i Rydze miernéj architektonicznéj wartości świątyń, i bardzo wielu hermistrzowskich herbów, nic więcéj z tych świetnych rycerskich czasów niemieckich nie zostało.

O teraźniejszéj cząstce téj ziemi, wcielonéj do gubernji witebskiéj, czyni następnie autor krótkie wzmianki. Trzy te inflantskie powiaty zajmujące przestrzeń 40 mil wzdłuż, a 30 wszerz, opisuje pod względem etnograficznym, przebiegając pokrótce stan i dzieje miast: Dynaburga, Rzeżycy, Lucynu, Krasławia, Liksny, Kryżburga, ze wzmianką o smutnym stanie oświaty łotewskiego ludu.

W podróży po Żmujdzi, tak mało znanéj pod względem historycznym i opisowym, autor napotyka pełne wspomnień dziejowych miasteczko starożytne „Kroże" („Krażéj" po żmujdzku), miejsce zamieszkania sławnego lirnika łacińskiego, Kazimierza Sarbiewskiego; gdzie oraz wpierw była akademja duchowna, a późniéj gimnazjum, przy którém zasłynęli niektórzy zasłużonéj w literaturze sławy mężowie, już to jako nauczyciele, już też jako pobierający tam zrazu nauki, np. Djonizy Paszkiewicz, właściciel sławnego dębu „Baublis," tłómacz Eneidy, lub Szymon Staniewicz zbieracz pieśni ludowych.

W przejażdżce po właściwéj Litwie, czytamy opis miasta „Wielkie Soleczniki," a za nim po za granicami lidzkiego i wileńskiego powiatów, oddzielonych dwóma słupami z godłami „snopka i pogoni," spotyka autor miasta: „Woronów, Żyrmuny, Lidę," owo staro-książęce miasto, z zamkiem Gedymina, z klasztorem; daléj „Nowogródek" podobnież pamiątkową stolicę niegdyś książąt litewskich, z domkiem, gdzie rodzice wieszcza Adama mieszkali, gdzie on sam mieszkał wraz z nimi i gdzie wysnuł niektóre z pięknych swych ballad. Czytamy daléj historyczne opisy „Bielicy, Żołudka, Szczuczyna Litewskiego, Kamionki i Grodna," dość obszerne wspomnienie oraz stan dzisiejszy; a zakończa autor na „Kuźnicy i Białym-Stoku." W ogóle autor Litwie najwięcéj poświęcił pracy; określenia charakteru ludu litewskiego i Podlasia litewskiego zamykają ten oddział.

Przejażdżka po malówniczém Pobereżu, to jest po Dniestrze od Jampola do Jahorliku, daje nam opis powiatowego miasta Jampola z okolicą, głównym niegdyś przytułkiem hajdamaczyzny, tak jak i prześliczny nieopodal jar śród gór znajdujący się, zwany „Hliboczkiem," bogaty w podania i liczne kryjówki. Poniżéj z biegiem Dniestru leży miasteczko „Kamionka" słynna z wytłaczania wina, daléj „Raszków" z położeniem prześlicznem, zbudowany u stop gór, w amfiteatr niegdyś obronny schodzących się. Prócz wspomnień o kilku nadbrzeżnych wioskach spotykamy się tam z „Rybnicą" nędzną mieściną, niegdyś piękną własność książąt Lubomirskich stanowiącą, tak jak i Jahorlik, z drewnianym niegdyś zamkiem wybudowanym dla powściągania zagonów zaporożskich.

„Geografja Królestwa Polskiego" skreślona przez B. Kołodzińskiego podług najnowszych źródeł, w wydaniu drugiém powiększoném, jest bardzo użyteczném dziełkiem dla uczącéj się młodzieży, a nawet i dla ogółu. Książka ta, obejmując mapkę Królestwa starannie wypracowaną, prócz zwyczajnych dotąd w podobném u nas dziełku przedmiotów, zawiera opisy traktów, telegrafów i dróg kolei żelaznéj, jak niemniéj podział kraju pod względem djecezij. Miasta przy tém dokładniéj niż gdzieindziéj są opisane z liczbą mieskańców przy każdém; a tych miast w ogóle w Królestwie jest aż 453 obok 22,242 wsi.

Dla ziemian zjawiła się także u nas świeża książka, p. n. Gospodarstwa zagraniczne, z 46 drzeworytami. Autor Leon Kąkolewski głównie opisuje nam gospodarstwa Holsztynu, Meklemburga, Hanoweru, Hollandji i Belgji, a w końcu Francji i Anglji; zdobyte przez te narody nauką i doświadczeniem ważne rezultaty na polu rolném, stara się w praktyczném zastosowaniu do naszéj przyrody podać bardzo jasno, ze znajomością przedmiotu. Wszystkim wiadomo, że ziemi dla ludności naszéj nie brak, potrójna nawet mogłaby się dostatecznie utrzymać przy dobrém téj ziemi użyciu. Umiejętne więc badanie obcego, wysokiego przemysłu rolnego i w pewnych warunkach zastosowanie go u nas, jest bardzo na dobie, tém więcéj, gdy stosunki włościańskie tu wielkiéj uległy przemianie.

Mamy jeszcze parę książek przed sobą w niezbyt odległéj dacie wyszłych, lecz o tém na drugi raz. Kończąc rzecz sprawozdawczą, wspomnimy tylko, iż w mieście naszém do 4-ch fabryk wyrabiających pośledniejszą tekturę, przybyła 5-ta, która ma się i delikatniejszym tekturowym zajmować wyrobem. Założycielem jéj jest p. Mottier francuz od lat kilkudziesięciu mieszkający w Warszawie.

Królewiec, 12 czerwca 1863 r.

Targi angielskie pozostają ciągle bez życia, mianowicie brak chęci do spekulacji na pszenicę, tymczasem na targach belgijskich ceny na zboża podtrzymują się i ku podwyżce się mają. U nas tranzakcje ograniczony zachowują stosunek, dobra pszenica nie ma spodziewanego pokupu, inne gatunki zboża, przy nielicznéj wystawie do sprzedaży, osięgają dawniejsze ceny.

Płacono na giełdzie naszéj:

	wagi.	korzec.
Pszenicy czerwonéj. . .	121—130	35 —40 zł. pol.
„ pstréj	122—130	$35\frac{5}{8}$—$41\frac{1}{2}$ —

O lżejsze gatunki żyta więcéj pytania niż cięższe.

Żyta	115—125	23 —26
Grochu biał. na paszę. .	— —	25 —$25\frac{1}{6}$ z. p.
„ do gotowania . .	— —	27 —
„ zielonego. . . .	— —	27 —
„ burego	— —	$27\frac{1}{2}$—
Bobu	— —	27 —$28\frac{1}{2}$
Wyki	— —	21 —
Owsa	72— 92	12 —$16\frac{5}{6}$
Jęczmienia małego. . .	98—110	16 —21
„ dużego . . .	106—114	18 —22

Żądania siemienia lnianego wzmagają się.

Wełna jest poszukiwaną po cenach wyższych, rezultat jarmarku wrocławskiego nad spodziewanie korzystnie wypadł w skutek przybycia zagranicznych kupców w licznym zastępie, krajowi kupcy i fabrykanci wstrzymywali się od zakupna większych partyj. Na składach znajdowało się około 67,000 cent. wełny, ceny od 3 do 6 talarów wyżéj w tym roku wypadły, lubo głównie przy gatunkach elektoralnych i superelektoralnych jak równie i dobrego prania.

FRYDERYK LAUBMEJER.
Agencja Domu Nadniemeńskiego w Królewcu.

ROZMAITOŚCI.

— James Gletcher, odbył dnia 31 marca ostatnią nadpowietrzną podróż. O godzinie 4 minucie 16 po południu, z kryształowego pałacu wzniósł się balon przy temperaturze 50^{0} według Farenheita a o g: 4 m. 25 podniósł się na milę wysoko i temperatura zniżyła się na $33\frac{1}{2}^{0}$; o g.: 4 m. 35, balon był o dwie mile wysoko i przy 26^{0}; o g. 4 m. 44 o trzy mile przy 14^{0}; gdy wzniosł się o $3\frac{2}{5}$ mili było 8^{0}; o go: 4 minut 58 balon natrafił na smugę ciepłego powietrza i temperatura podjęła się do 11^{0}; o g. 5 m. 2, na 4-milowéj wysokości temperatura spadła do zera, według Farenheita. Wracając na dół i będąc o 3 mile nad ziemią temperatura doszła o g. 5 m.: 38 do 11^{0}. Tutaj spotkano smugę zimnego powietrza i termometr spadł do 7^{0}; o dwie mile od ziemi było $18\frac{1}{2}$, o 1 milę było $25\frac{1}{2}$, a na ziemi gdzie się balon zatrzymał o godzinie 6, m. 30 było 42^{0}. O milę i wyżéj do uszu podróżujących dolatywał głuchy szmer z Londynu. O trzy i 4 mile przed ich wzrokiem rozesłał się cudowny widok Londynu z przedmieściami. Okolice, skręty Tamizy, morze, brzegi północne zakryte tym razem obłokami, wszystko to tworzyło nad wyraz wspaniały widok.

— Towarzystwo aklimatyzacji w Paryżu otrzymało od ministra rolnictwa i handlu jaja nowego gatunku jedwabników żyjących na dębie, (Jam -mai) który się znajduje tylko w Japonji.

—Niedawno wyszedł w Anglji opis podróży po rzece Amazonce odbytéj przez Henryka Waltera Betsa. Uczony ten [illegible] tam lat je-

dénaście studjując i badając naturę. Betsa zebrał w południowéj Ameryce 14,712 gatunków istot, z których 8,000 wcale nieznanych naturalistom. W ogromnéj téj liczbie zawiera się 14,000 owadów, 360 ptaków, 140 gadów, 120 ryb, 52 zw. ssących, 35 ślimaków i 5 zwierzokrzewów. Owadów w ogóle bardzo jest wiele na Amazonce; w jedno-godzinnéj wycieczce można ich nazbierać do 700 rozmaitych gatunków, wówczas kiedy na Brytańskich wyspach jest nie więcéj jak 66 gatunków, a w całéj Europie 360 gatunków. Mieszkańcy miasta latem opuszczają swoje domy i prowadzą koczujące życie w malowniczéj okolicy nad brzegiem rzeki. W tym czasie każdy z nich rzuca zajęcia i gospodarstwo swoje. Mężczyzni polują, łowią rybę, zbierają korzeń sasaparyli, kopajski balsam, i t. d.; kobiéty mielą w żarnach, gotują na przenośnych kuchniach a czasem i same łowią rybę. Roślinność tam w saméj rzeczy odznacza się nadzwyczajnem bogactwem i jak mówi Buckle właśnie to jest przeszkodą do ucywilizowania tego kraju, ponieważ tak wiele trzeba pracy, chcąc uprawić kawałek ziemi, taką zaciętą trzeba prowadzić walkę z tysiącem ciągle odrastających roślin, ażeby obce rośliny nie zagłuszyły ziarna rzuconego na rolę. Tajemniczy spokój brazylijskich lasów nie jest fikcją. Głosy ptasząt dające się gdzie niegdzie słyszeć więcéj uwydatniają aniżeli ożywiają tę ciszę. Pod wieczór tylko dają się słyszeć okropne krzyki małp i to powiększa dzikość lasu. Czasem las napełniony jest dźwiękami, które trudno sobie wytłómaczyć. Tameczni mieszkańcy mówią, że to jest głos Kurupiry ducha lasów—czyli dzikiego człowieka. Myty są to teorje, któremi narody w młodzieńczości swéj tłómaczą sobie wszystkie niepojęte dla nich zjawiska przyrody. Kurupira jest to istota nieokreślona, zmienia się ona wedle miejscowości. Czasem jest orangutanem pokrytym długim włosem i żyjącym na drzewach; czasem zjawia się z koźlemi nogami i szeroką czerwoną twarzą. Ma żonę i dzieci, wkrada się nieraz do śpichrzów, skąd zabiera dla siebie żywność. Dziwny rodzaj mrówek **s a j u b a** jest istną plagą dla biednych mieszkańców Brazylji. Całemi stadami napadają one w nocy na zapasy mąki, którą zjadają, wydając szmer podobny jak kiedy myszy gryzą drzewo.

—Wklęsłość, która się niedawno na jednym z placów Algierji uformowała, zwróciła na siebie uwagę władzy miejskiéj. Zaczęto kopać i odkryto wkrótce podziemną drogę prowadzącą ze środka miasta na brzeg morza. Nad tym tunelem, którego wysokość wynosi 3 metry, jest 8 metrów ziemi. Ostatnie deszcze zepsuły go trochę ale przystąpiono zaraz do poprawienia szkód, które woda zrządziła. Wiele bardzo nadmorskich miast w Afryce mają podobne drogi. Największa z nich jest w Fanie i prowadzi od nowego zamku do Santa-Cruz. Ma wysokości 100 metrów i dotąd jest nieuszkodzoną. Tunel ten jest z połowy XVI wieku.

—Ośm historycznych dramatów Szekspira malujących krwawe sceny z wojen białéj i czerwonéj róży, nie były dotąd przedstawiane na scenie nawet w Anglji. Teatr w Wejmarze postanowił zwalczyć wszystkie trudności i przedstawić cały szereg tych dramatów, każdy w 5 aktach, tłómaczenia Szlegla. Dnia 28 marca było pierwsze przedstawienie **R y s z a r d a II.** Dramata te mają składać repertuar dworskiego teatru do 23 sierpnia 1864, to jest 300 letniéj rocznicy urodzin Szekspira.

—**K a l w i n, p r a c e i ż y c i e j e g o.** Pod tym tytułem wyszło dzieło napisane przez **F e l i k s a B u n g e n e r.** Autor, pisząc bezstronnie i sprawiedliwie, przedstawia go jako bohatera mędrca, i w ogóle jako człowieka wysokich przymiotów duszy i serca; nie ukrywając razem błędów i słabości jego, choćby nic nie znaczących. Treściwy i jasny styl jest zaletą téj książki. Drugą książkę pod tytułem: **H i s t o r j a r e f o r m a c j i E u r o p y z a c z a s ó w K a l w i n a** napisał p. **M e r l e d'A u b i g n é.** Na świat wyszły jeszcze tylko dwa tomy napisane popularnym i ognistym stylem. Obejmują one okres czasu między rokiem 1512 i 1528. O Kalwinie dotąd mało posiadamy szczegółów.

—Okazało się, że opera włoska w Paryżu jest za ciasną, postanowiono więc zbudować nową. Na ten cel rząd przeznaczył 16 miljonów franków i w skutek konkursu polecono tę pracę młodemu architektowi Garnié. Gmach powinien być wykończony na 1 sierpnia roku 1864.

—Taubert kompozytor niemiecki napisał muzykę do **B u r z y** Szekspira a Dingelsztedt zastosował ją do sceny. Według **A t h e n e u m** angielskiego, praca ta niemieckich artystów nic nie warta i obraża pamięć wielkiego dramaturga.

—Czytamy w dzienniku **M o n i t e u r u n i v e r s e l** z d. 31 maja następne opisanie miasta Puebli, które świeżo nabyło takiego rozgłosu w Europie. Jest ono najpiękniejsze z miast meksykańskich, a 4-te z rzędu w całéj Ameryce hiszpańskiéj. Domy są starannie budowane; ulice bardzo czyste, wysłane dobrym brukiem i opatrzone szerokiemi chodnikami.

W roku 1531-m, magister (el licenciado) Juan Salmeron i zakonnik Torribio de Benavente, otrzymali poruczenie zbadać płaszczyznę Hescaxeti (nazwaną późniéj Mitlascuampam), i wypracować plan miasta Aniołów, Puebla de Los Angeles. Od kwietnia aż do września 1531 roku, 800 Indjanów z Xaxcala i 600 z Cholula pracowało nad nim, a we dwa lata późniéj Puebla otrzymała nazwę miasta. W 1536-m roku postanowiono otworzyć wielki rynek środkowy i zbudować na nim katedrę, od tego czasu ludność poczęła się rozwijać.

Puebla liczy wiele i pięknych gmachów; kościoły, a nadewszystko katedra, są wspaniałe. Aż do objęcia rządów przez Juareza były niesłychanie bogate. Wielki ołtarz w katedrze zasługuje na szczególną uwagę, jest to dzieło sławnego rzeźbiarza meksykańskiego Toisa, tego samego, który wzniósł posąg Karola IV w Mexico, porównany przez Humboldta z posągiem Marka Aureljusza na Kapitolu. Zbudowanie katedry kosztowało 7,350,000 fr. Seminarjum mieści sławną bibljotekę, szczególniéj bogatą w rękopisma i dawne ryciny.

Kościoły i pałac biskupi ozdobione były obrazami wielkich mistrzów, nawet Murilla, Zurbarana i t. d. Pod zarządem Juareza te obrazy, klejnoty i majątek kościelny, zniknęły bez najmniejszéj dla kraju korzyści.

Domy w Puebli ocenione są na 150 miljonów franków, liczba mieszkańców wynosi 70 tysięcy.

Puebla była zawsze głośną z klimatu, żyzności, bogactw i rękodzielni tkackich, które dostarczały szarf i szalów, sprzedawanych po 500 fr. sztuka. W innych zakładach przyrządzają konfitury nadzwyczaj poszukiwane, fajanse i naczynia z czerwonéj gliny najpiękniejszych kształtów. Niedawno jeszcze handel wywozowy Puebli przedstawiał wartość więcéj niż 15-tu miljonów fr.

Puebla leży o 30 mil od Mexico; podróż dyliżansem odbywa się bardzo bystro, bo we 12 godzin, mimo górzystość drogi. Wiele osób jednym dniem przebiega konno tę przestrzeń. Po stolicy mexykańskiéj, Puebla najwięcéj ucierpiała od teraźniejszego rządu.

— Pewien przedsiębierczy spekulant buduje na jeziorze Komo w Szwajcarji pływający teatr. Widzowie przez trzy godziny będą pływać na ogromnym statku i cieszyć się muzyką i widowiskiem.

— **W W e e k l y N e w s** ogłoszono niedawno nowy sposób wzbogacenia się. Pewien pan w Londynie otworzył zakład, w którym za oznaczoną summę życzący mogą pokutować i dręczyć swe ciało. Przy tym czyscu naszych czasów znajduje się stały lekarz, którego zadaniem jest mieć nadzór nad męczarniami pokutujących i uważać, ażeby zanadto gorliwa pokuta niesprowadziła śmierci. Kto wymaga nadzwyczaj silnych i nienaturalnych udręczeń za swoje grzechy, ten musi drożéj opłacać przyjęcie do zakładu.

O G Ł O S Z E N I A.

Во исполненіе предписанія г. министра государственныхъ имуществъ отъ 14 апрѣля 1863 г. за N. 1068 и основаннаго на ономъ предписанія г. Прибалтійскаго генералъ-губернатора отъ 24 апрѣля 1863 г. за N. 531, курляндское губернское правленіе доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что на продажу казеннаго имѣнія Клостеръ-Газенпотъ и фермъ Доротеенгофъ, Гальсвигсгофъ и Малемуйже, находящихся въ курляндской губерніи, торгъ назначенъ 12 іюня съ переторжкою 14 іюня 1863 года. Желающіе участвовать въ торгахъ вызываются явиться въ означенные дни въ 12 часовъ полудня въ курляндское губернское правленіе съ представленіемъ прошеній съ законными залогами и объявить за тѣмъ предлагаемую имъ цѣну. Запечатанныя объявленія принимаются также до 14-го іюня 12 часовъ полудня и должны содержать въ себѣ, согласно ст. 1909 т. X. кн. I св. зак. изд. 1857 г. отзывъ, что предлагающій цѣну согласенъ съ опредѣленными кондиціями, въ точности означенную предлагаемую имъ высшую цѣну, мѣсто жительства, званіе, имя и фамилію его, число, мѣсяцъ и годъ и наконецъ узаконенные залоги. Кондиціи, на которыхъ основываются торги, нижеслѣдующія:

1) О послѣдствіяхъ торговъ представлено будетъ г. министру государственныхъ имуществъ, который донесетъ о нихъ комитету гг. министровъ на испрошеніе Высочайшаго утвержденія.

2) Торги должны быть начаты съ оцѣночной суммы имѣнія и фермъ, опредѣленной на основаніи нынѣ получаемаго съ нихъ дохода и показанной въ прилагаемой при семъ вѣдомости.

3) Къ торгамъ на пріобрѣтеніе вышеозначенныхъ имѣнія и фермъ, какъ незаселенныхъ земель, допускаются, кромѣ евреевъ, лица всѣхъ вообще сословій.

4) Ближайшія кондиціи о продажѣ означенныхъ 3-хъ фермъ и имѣнія, усматриваются въ губернскомъ правленіи.

5) Срокомъ къ вводу во владѣніе пріобрѣтателей имѣнія и фермъ назначается первый послѣ утвержденія торговъ экономическій срокъ, т. е. 23 апрѣля 1864 года.

6) Во избѣжаніе всякихъ расчетовъ съ арендаторами продающихся 3-хъ фермъ и имѣнія казна оставляетъ заключенные съ ними контракты въ своей силѣ до истеченія срока оныхъ.

Митава, мая 6-го дня 1863 г.

В Ы П И С К А.

Изъ оцѣночныхъ вѣдомостей мызнымъ угодьямъ имѣнія Клостеръ-Газенпотъ и фермамъ Доротеенгофъ, Гальсвигсгофъ и Малемуйже курляндской губерніи.

N. по порядку.	Наименованіе статей и указаніе губерніи и уѣздовъ.	Пространство въ десятинахъ. Всего	Въ томъ числѣ удобной.	Число строеній.	Цѣнность строеній въ рубляхъ.	Цѣнность казеннаго инвентаря. Руб.	Отдача въ содержаніе. По какой годъ.	Изъ платежа какого оброка. Руб.	К.	Опредѣленный люстраціонною коммисіею чистый доходъ. Руб.	К	Оцѣнка статей по капитализаціи чистаго дохода изъ 3% съ прибавленіемъ стоимости строеній и инвентаря. Рублей.
	Курляндской губерніи. Въ Газенпотскомъ уѣздѣ.											
1	Мызныя земли имѣнія Клостеръ-Газенпотъ.	251,58	248,64	10	4840	791	До продажи, а оброчная статья по 1885 года.	623	84	560	—	24287
	Въ Добленскомъ уѣздѣ											
2	Ферма Доротеенгофъ.	255,06	241,17	14	6025	625	До продажи	1380	—	1457	—	55216
	ВъФридрихштатскомъ уѣздѣ.											
3	Ферма Гальсвигсгофъ	82.85	66,22	9	3405	—	по1866г	198	76	170	45	9086
4	Ферма Малемуйже . .	114,13	107,07	9	2400	80	по1866г	291	—	275	40	11660
	Итого . . .	703,62	663,10	42	16660	1496	—	2493	60	2462	85	100249

Подписалъ: Директоръ *Рудницкій.* 1—336

Kurlandzki rząd gubernjalny niniejszem ogłasza, iż w nim odbędzie się licytacja 12 czerwca a przetarg 14 czerwca 1863 na sprzedaż skarbowego majątku Kloster-Hasenpot, i ferm: Halswigshof i Malemujże i Doroteenhof. Życzący licytować raczą zgłosić się w dni oznaczone o godzinie 12 do rządu z prawnemi ewikcjami i oznajmić swą cenę. Opieczętowane deklaracje przyjmują się do 14 czerwca do 12 godziny z rana, i powinny zawierać stosownie do art. 1909 t. X. ks. I. zb. pr. 1857 roku, odezwę, iż licytujący zgadza się na kondycje, następnie cenę, mieszkanie licytującego, godność i nazwisko, oraz datę, a nareszcie ewikcję. Kondycje są następujące:

1) O skutkach licytacji będzie doniesiono ministrowi dóbr rządowych, który udzieli o tém wiadomość komitetowi pp. ministrów, dla Najwyższego zatwierdzenia.

2) Licytacja zacznie się od summy szacunkowéj, wyrachowanéj na zasadzie dochodu, jak to wykazano niżéj.

3) Do licytacji przypuszczają się wszystkie stany oprócz żydów.

4) Bliższe warunki o przedaży rozpatrzeć można w rządzie.

5) Termin wejścia w posiadanie dla nowonabywcy naznacza się 25 kwietnia 1864 roku.

6) Dla uniknienia rozrachunków z arendarzami tych nieruchomości, rząd pozostawia zawarte przez nich kontrakty w swéj mocy, aż do upływie terminu tych kontraktów. Mitawa 6 maja 1863 roku.

W Y C I Ą G

Z wiadomości szacunkowych użytków dwornych majątku Kloster-Hazenpot i ferm Doroteenhof, Halswigshof i Malemujże gubernji kurlandzkiéj.

N. porządkowy.	Wymienienie artykułów w jakiéj gubernji i w jakim powiecie.	Przestrzeni dziesięcin. W ogóle.	W téj liczbie uprawnéj.	Liczba zabudowań.	Oszacowanie zabudowań na ruble.	Oszacowanie skarbowego inwentarza. Rub.	Oddano w dzierżawę. Do którego roku.	Za opłatę dochodu. Rub.	K.	Oznaczony przez lustracyjną kommisją czysty dochód. Rub.	K	Oszacowanie artykułów według kapitalizacji czystego dochodu po 3% z dodaniem szacunku budowli i inwen. Rubli.
	Gubernji kurlandzkiéj. W powiecie Hazenpotskim.											
1	Folwar. ziemi majątku Kloster-Hazenpot . .	251,58	248,64	10	4830	791	Na sprzedaż a dalsze artyk. do 1855 r.	623	84	560	—	24287
	W pow. Dobleńskim:											
2	Ferma Doroteenhof . .	255,05	241,17	14	6025	625	Do sprzedaży.	1380	—	1457	—	55216
	W pow. Fridrichsztadskim:											
3	Ferma Halswigshof . .	82,85	66,22	9	3405	—	do1866r	198	73	170	45	9086
4	Ferma Malemujże . . .	114,13	107,07	9	2400	80	do1866r	291	—	275	40	11680
	W ogóle. . .	703,62	663,10	42	16660	1496	—	2493	60	2462	85	100249

Podpisano: Dyrektor **R u d n i c k i.** 1—336

Виленской губерніи отъ Лидскаго уѣзднаго суда объявляется что въ семъ судѣ произведены будутъ торги 10-го числа будущаго іюня м-ца съ узаконеннаго чрезъ три дня переторжкою по продажу дома еврея Шмуйлы Айзиковича Янкеліовича въ городѣ Лидѣ состоящаго, почему желающія участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явится на оныя. 1—337

Lidzki sąd powiatowy ogłasza iż 10 czerwca odbędzie się w nim licytacja z prawnym we 3 dni przetargiem, na sprzedaż domu izraelity Szmula Ajzykowicza Jankielowicza znajdującego się w m. Lidzie. Życzący licytować raczą zgłosić się na termin do sądu. 1—337

Wykład wiary katolickiej,

albo **TEOLOGJA DOGMATYCZNA i MORALNA,** znakomite dzieło ks. Ambrożego Guillois, wielu pochlebnemi świadectwami wysokich Dostojników kościoła zaszczycone, tyle jest znaném publiczności z licznych edycij francuzkich i rychło wyczerpanego piérwszego wydania przekładu polskiego p. Leona Rogalskiego, iż zbytecznémby było nad jego wartością się rozwodzić. Księgarnia J. Krasnosielskiego w Wilnię, przedsięwziąwszy powtórną téj pomnikowéj pracy edycję w języku polskim, postanowiła nadać postać zewnętrzną dziełu odpowiadającą jego wewnętrznéj wartości, a zarazem przez naznaczenie o ile można najskromniejszéj ceny prenumeracyjnéj, uczynić je dla wszystkich dostępném. Stąd, bez względu na dobór papieru i druku, oraz wielką objętość czterech tomów, z których każdy górą po 600 stronic zawiera, przedpłata oznaczoną została tylko na 5 rub. sr. za całe dzieło. Tom piérwszy znajduje się już w ręku publiczności, i świadczyć może o sumiennem wypełnieniu przyjętych na siebie przez wydawcę obowiązków; tom drugi, zostający obecnie pod prasą, w przyszłym ukaże się miesiącu; dwa ostatnie wnet za nim pójdą. Gdy jednak dokładniéj teraz obliczone koszta nakładu znacznie przewyższyły przypuszczaną z początku cyfrę, wydawca zniewolonym się widzi, nowe dla przyszłych prenumeratorów na to dzieło przełożyć warunki. Dotychczasowa cena prenumeracyjna rub. sr. 5, pozostanie utrzymaną dla składających przedpłatę tylko do 1 sierpnia r. b.; po upływie zaś tego czasu podniesioną zostanie do rub. 6 kop. 50 aż do ukończenia druku; poczém cena katalogowa na rub. 7 kop. 50 oznaczoną będzie. Zmuszony do uczynienia tego kroku, wydawca poczytuje za obowiązek wcześnie uprzedzić o tém publiczność, któraby chciała korzystać z czasu i składać jeszcze prenumeratę na warunkach prospektem ogłoszonych.

J. KRASNOSIELSKI. 1—351

ZAKŁAD ROLNICZY
Albina Kohna i S. Jungera

w Wilnie przy ulicy Wielkiéj w domu JW. Marsz. Kosski.

SKŁAD GŁÓWNY

Machin i Narzędzi Rolniczych

z Fabryki

TOMASZA HEJDUKIEWICZA

w KOWNIE.

Otrzymał pierwszy transport Machin i Narzędzi Rolniczych, a mianowicie: **PŁUGI** różnych systemów, **BRONY,** Czeskie (do łąk i do nowin), Szkockie i Polskie **DRAPACZE, SIEWNIKI** do koniczyn i traw, **MŁÓCARNIE** z maneżami przenośne, **WIALNIE** zwyczajne i z walcami (Bostońskie), **SIECZKARNIE** bębnowe, jedno i dwu nożowe, **WOZY** półtoraczne i kolejne etc. **MASZYNKI** do robienia Kiełbas. **SMAROWIDŁO BELGIJSKIE** do maszyn i wozów. 1—352

SZPRYCOWANIE I PIGUŁKI Z ROŚLINY MATICO.

P. Grimault et Comp. Aptekarzy w Paryżu. Nowe lekarstwo, przyrządzone z liści **p e r u w j a ń s k i e g o** drzewa zwanego **M a t i c o,** leczy szybko i radykalnie zaniedbane słabości blenorargji i najuporczywsze rzerzączki. Użycie tego lekarstwa nie zostawia po sobie nigdy niebezpiecznych następstw, jakiemi są: zwężenie kanału i nabrzmienie kiszek. Od chwili pojawienia się tego środka najsławniejsi lekarze paryzcy pp. Cazenave, Puche i Ricord, wszelkich innych lekarstw swym chorym przepisywać zaprzestali. Szprycowanie z Matico używa się w początkach słabości, Pigułki zaś w wypadkach chronicznych i zadawnionych, którym ani **B a l s a m e m K o p a i w y** ani **K u b e b ą,** ani **s i a r c z a n e m c y n k u, s a l e t r z a n e m s r e b r a** lub **s i a r c z a n e m m i e d z i** zapobiedz nie było możności.

Składy główne: w Warszawie dla pp. aptekarzy u p. Gallego ulica Podwale N. 482 dla pp. aptekarzy, w Wilnie u p. Chróścickiego, we Lwowie u Ruckera pod srebrnym orłem i w Krakowie w aptece p. Molędzińskiego pod Barankiem. 3—307

5 rubli sr. wynagrodzenia temu, kto znajdzie i dostawi do kwatery półkownika Kostromskiego półku Paszennego, na Rudnickiéj ulicy w domie Święcickiego, pokojowego pieska, który zginął 3 czerwca, przymioty: gatunku lewretek, szerści czarnéj, piersi, łapki, koniec ogona, i głowę biały, imie jego **S z t r z a ł k a.** 1—350

DOM BRACI CHOTOMSKICH i KORONOWICZA
W KROKEWCU I LONDYNIE

Uprasza tych Panów, którzy zgłosili się do niego z **dostawą wełny** o przesłanie tejże do 26 bież. miesiąca.

Spedycją tejże w Wilnie uskutecznia dla nas Dom Platera Dembickiego; w Wierzbołowie i Eydtkunach M. Lion Cohn et Comp. Ceny nie zawiodły naszych oczekiwań, poskoczyły o 2 do 5 Tal. na Centnarze, i są widoki iż wyżéj jeszcze pójdą. 1—349

Прибытіе въ Вильно съ 3 по 5 іюня 1863 г.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ. Пом.: Паулинъ, Орвидъ, Янушкевичъ, стат. сов. Витовскій, тит. сов. Пашковскій, лекарь Реймонъ, купцы: Розманитъ и Бергіонъ.

ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Корп. жандар. генер.-маіоръ Левинталь, ген.-маіоръ Виригинъ, маіоръ Службицкій, ген.-маі. Толстой, полков. Журавскій, инж. полков. Гравве, капит. Шишкинъ, шт.-кап.: Котковскій и Баутрилонсъ, надв. сов.: Минцевскій, Небольсинъ и Лабрининъ, кол. рег. Горбуновъ, пом. Коссаковская, купцы: Серинзенъ, Беренштейнъ, Радинъ, Кополянскій, Вышвянскій, Фелдъ.

ГОСТИННИЦА ПОЗНАНСКІЙ. Пом. Вик. Вольфъ, двор. Игн. Доломбовскій, Корнелія Брохоцкая, Гевальдигеръ Вишневскій съ женою, отстав. полков. Францъ Гржегоржевскій, кап. Добровольскій, чин. воен. министер. Тарасенковъ, колл. секр. Станкевичъ, пор. Казаркинъ, купецъ Муро.

Przyjechali do Wilna od 3 do 5 czerwca 1863 r.

HOTEL NISZKOWSKI. Obyw.: Paulin, Orwid, Januszkiewicz, rad. st. Witowski, rad. hon. Paszkowski, doktor Rejmon, kupcy: Rozmanit i Bergion.

HOTEL EUROPEJSKI. Jenerał-majorowie: Lewinthal i Wirigin, major Służbicki, jen.-maj. Tołstoj, półkow.: Żurawski i Grawe, kap. Szyszkin, szt.-kap.: Kotkowski i Wautrilons, radca dw.: Mincewski, Nebolsin i Labrynin, kol. reg. Gorbunow, ob. Kossakowska, kupcy: Serinzen, Berensztejn, Radin, Kopolański, Wyszwianski, Feld.

HOTEL POZNAŃSKI. Obyw. Win. Wolf, szlachcic Ignacy Dołombowski, Kornelja Brochocka, dymis. półkow. Fran. Grzegorzewski, kapit. Dobrowolski, Gewaldiger Wiszniewski z żoną, urzędnik minist. wojny Tarasienkow, koll. sekr. Stankiewicz, porucz. Kazarkin, kupiec Muro.

CENY TARGOWE W WILNIE od 3 do 5 czerwca.

Żyta beczka rs. 11 k. 20, pszenicy—rs. 20, jęczmienia—rs. 8, gryki—rs. 9, grochu—rs. 10, owsa—rs. 5 kop. 25, siana pud kop. 45, słomy—kop. 15.

Дозволено Цензурою. 5 Іюня 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.